

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Sametová revoluce a reforma ve veřejné správě

Předkládá: Jaroslav Vopat

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Sametová revoluce a reforma ve veřejné správě“ zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

Podpis autora:

.....

Poděkování:

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu své bakalářské práce JUDr. Tomáši Loudovi za vedení práce, odborné konzultace, rady a doporučení ohledně mé bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat svým spolupracovníkům za poskytnutí cenných rad a informací potřebných pro vypracování bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod	1
2. Veřejná správa	3
2.1 Dělení veřejné správy	4
2.2 Státní správa.....	5
2.3. Samospráva.....	6
3. Historie veřejné správy	8
3.1. Vývoj veřejné správy v období (1848-1948)	10
3.2. Počátky samosprávy.....	12
3.3. Počátky zemské správy	13
3.5. Období německé okupace.....	16
3.6. Poválečné změny ve veřejné správě.....	17
4. Sametová revoluce.....	21
4.1. Události v roce 1989	22
5. Vývoj veřejné správy po roce 1989	24
5.1 Vývoj veřejné správy po rozpadu federace.....	26
5.2 První fáze reformy ve veřejné správě.	26
5.3 Druhá fáze reformy veřejné správy.....	29
6. Upořádání územní samosprávy v České republice	32
6.1. Vyšší územně správní celky a jejich kompetence.....	32
6.2. Obce e její kompetence	36
7. Dozor a kontrola samosprávních celků.....	39
7.1. Dozorová činnost a opatření	40
7.2. Koordinace dozoru.....	41
7.3. Koordinace kontroly	43
8. Závěr.....	46
9. Resumé	48
10. Zdroje.....	50
10.1 Literatura.....	50
10.2 Právní předpisy	51
10.3 Internetové stránky.....	52

1. Úvod

Jako téma pro svou bakalářskou práci jsem si vybral: „ Sametová revoluce a reforma ve veřejné správě.“ Toto téma jsem si vybral, neboť mě veřejná správa, její historie a vývoj zajímá. S působností veřejné správy se setkáváme na každém kroku a činnost veřejné správy nám ovlivňuje náš každodenní život. V současnosti jsem ve služebním poměru Policie České republiky a s činností veřejné správy se každodenně setkávám při výkonu mého povolání. Zpracování práce na toto téma beru jako prohloubení znalostí o veřejné správě, kdy i jako řadový občan se mohu podílet na kontrole chodu veřejné správy, zejména v místě mého bydliště.

V úvodu mé práce se budu snažit vymezit pojem veřejná správa. Popsat její dělení a jednotlivé skupiny stručně charakterizovat.

V další části mé práce se pokusím zdokumentovat historický vývoj veřejné správy. Veřejná správa v českých zemích má velkou tradici a hluboké kořeny. Na časové ose popíši její významné body vývoje, počínaje vznikem Velké Moravy a rodem Mojžírovců, revoluční události roku 1848 na Vídeňském dvoře, vznik Československa jako samostatného státu, přes období okupace od roku 1939 a vývoj veřejné správy po roce 1948.

V navazující části jsou zachyceny události kolem listopadu 1989. Jsou zde popsány politické změny, které postupně vedly k pádu totalitního režimu. Prosazování demokratickým změn mimo jiné i ve veřejné správě, kterými se Československá federace po roce 1989 vydala.

V páté části je zdokumentována samotná reforma veřejné správy. Počínaje přijetím nové Ústavy české republiky, změny při první a druhé fázi reformy a zhodnocení provedených změn a vlivů na veřejnou správu. Jsou zde uvedeny hlavní body reformy, které byly zásadní a které položily základy nového směru, kterým se reforma začala ubírat. Zhodnocen výsledek uplatnění principu decentralizace a dekoncentrace. Kladně a záporně vymezen výsledek reformy.

V šesté části se zaměřím na uspořádání územní samosprávy v České republice, které bylo reformou veřejné správy nejvíce dotčeno. Reformou byla veřejná správa přiblížena co nejvíce k občanům. V této části se postupně budu zabývat strukturou vyšších územně správních celků a obcí za použití spojeného

modelu včetně jejich kompetencí. Chtěl bych zde zhodnotit vliv reformy veřejné správy na činnost samospráv v České republice.

V poslední sedmé části chci popsat správní dozor a kontrolu a její aplikaci v rámci územních samospráv. Popsat podmínky, koordinační postupy a dopady na činnost a hospodaření územních samospráv.

2. Veřejná správa

Pojem veřejná správa vznikl dobách práva římského, kdy můžeme tento pojem chápat jako správu lidské společnosti organizované jako stát a ve státním zřízení. Veřejnou správou rozumíme správu území jako například státu, kraje či obce. Dále vnímáme veřejnou správu jako správu věcí, kdy z veřejného sektoru zde můžeme uvést správu nad movitými či nemovitými věcmi – dopravní prostředky, komunikace a pod. Dále můžeme vnímat veřejnou správu jako správu financí při správě veřejných rozpočtů a veřejných financí. Veřejnou správu mám zastoupenou i ve správě záležitostí při naplňování služeb veřejnosti, občanům. A v neposlední řadě i ve správě objektů při využívání přírodních zdrojů, veřejných objektů.¹

Při pokusu o definici veřejné správy je mnohem snazší její negativní vymezení a podle některých autorů jediné výlučně možné, kdy se určí co je veřejná správa ve vztahu k jejímu okolí. V pozitivním vymezení se stanoví, co je veřejná správa sama sobě, na což někteří badatelé rezignují. Všeobecně platí názor, že je mnohem vhodnější charakterizovat jednotlivé znaky veřejné správy, než složitě sestavovat definici, která zpravidla špatně uchopitelná a v některých případech i konfliktní. Mezi takové znaky můžeme zařadit činnost, kterou sledujeme veřejné či obecné cíle. Jedná se o činnost podzákonnou, má výkonný charakter, jedná se o činnost mocenskou či organizační, a je činností, kde se v oblasti veřejného práva osoby projevují specifické prostředky veřejného či soukromého práva. I přesto se můžeme pokusit o formulaci termínu veřejná správa, kde je na místě a výstižné uvést, že je to: ...*“správa veřejných záležitostí ve veřejném zájmu“*.² Tuto část definice můžeme doplnit tak, kdy o veřejné správě hovoříme jako: *“o záměrné činnosti, vykonávané ve veřejném zájmu, jehož naplňování je cílem takové činnosti“*.³ Jako veřejný zájem můžeme definovat zájem přesahující zájem individuální, společensky prospěšný zpravidla většině, v ideálním případě celé společnosti.

---

¹ KÁŇA Pavel, Základy veřejné správy, 2. přepracované vydání. Vydavatelství Montanex a.s. Ostrava – Mariánské 2007. str. 12.

² VALEŠ Lukáš a kolektiv Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 25 cit

³ Tamtéž str. 25 cit

2.1 Dělení veřejné správy

Pojmu veřejná správa je přisuzován rozličný význam. Pod tímto značením rozumíme jednak druh činnosti, kde se jedná o správu v materiálním pojetí. Je to činnost státních či veřejných institucí, nejedná se o činnost zákonodárnou či soudní.

Není chápána jako vrchnostenská a příkazovací činnost, ale především jako služba veřejnosti, garant, který zajišťuje služby na úseku vzdělávání, zdravotnictví a sociálních služeb.⁴

Dále má význam instituce (organizační). Je to pojetí formální, kde se klade důraz na jejich orgány, které řeší úkoly ve veřejné správě vyjma případu, kdy je tato činnost přisuzována parlamentu či soudu. Materiální a formální vymezení veřejné správy se nekryjí. V materiálním vymezení je rozhodující kritérium druh činnosti, a to máme na mysli spravování, ale ne charakter instituce při jejím výkonu. Ve formálním vymezení je rozhodujícím kritériem povaha instituce a veřejné úkoly, které má v rámci dělby moci plnit a jsou jí v rámci působnosti přikázány.⁵

Veřejnou správu dělíme na správu ve smyslu funkčním a rovněž ve smyslu organizačním. Ve smyslu organizačním je nejjednodušší dělení na státní správu a samosprávu a ostatní veřejnou správu: Česká tisková kancelář, Všeobecná zdravotní pojišťovna. Každá z těchto částí má rozdílné principy činnosti veřejné správy a mají nezastupitelnou úlohu ve veřejné správě jako takové, ale rovněž tak plní funkci v politickém systému demokratického státu. Dále veřejnou správu dělíme dle subjektů, kterými jsou stát a nestátní **veřejnoprávní subjekty**, které dále dělíme na veřejnoprávní korporace, kterými jsou obce a kraje, profesní samospráva a pod. Další skupinou jsou **ostatní veřejnoprávní subjekty**, kam patří například veřejné fondy, nadace.⁶

---

⁴ LOUDA Tomáš, GROSPÍČ Jiří, VOSTRÁ Lenka, Modernizace veřejné správy, Nakladatelství a vydavatelství Čeněk, s.r.o. Plzeň 2006, ISBN 80-7380-001-02 str. 11

⁵ HENDRYCH Dušan a kolektiv Správní právo, Obecná část, Dušan Hendrych a kolektiv, 7. vydání, Praha C. H. Beck 2009 str. 6-7.

⁶ VALEŠ Lukáš a kolektiv Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 29.

2.2 Státní správa

Státní správa je považována za původní formu veřejné správy a je součástí moci výkonné. Za původní je považována z důvodu celostátní, celospolečenské působnosti a naplňuje tak opravdový veřejný zájem, oproti orgánům samosprávy, které hájí zájmy pouze svého společenství ve svém teritoriu.⁷

Státní správa je součástí státní moci. V našem pojetí vychází z dělby státní moci na moc zákonodárnou, moc výkonnou a moc soudní. Správná funkce státní správy vyžaduje dodržování určitých principů, z nichž důležitý je princip vertikální hierarchie, nadřízenosti a podřízenosti.⁸

Státní správu dělíme na **přímou** a **nepřímou**. Na vrcholu přímé státní správy jsou orgány státu, správní úřady jako je vláda, ministerstva, úřady s celostní působností, veřejné ozbrojené a neozbrojené sbory a pod. Do nepřímé státní správy spadají právnické a fyzické osoby, jimž stát státní správy delegoval nebo propůjčil. Jako zástupce této skupiny lze uvést např. stanice technické kontroly, metrologická střediska a pod.⁹

Pramenem státní správy jsou především právní normy ústavního práva. V zájmu každého státu je vytvořit efektivní, profesionální a hospodárnou správu. Od těchto požadavků se odvíjejí principy, kterými se státní správa řídí.¹⁰

Můžeme zde uvést následující principy:

- Monokratický princip, kdy jsou státní orgány vedeny zpravidla jednou zodpovědnou osobou. V tomto případě není odpovědnost přejímána kolegiálně.
- Jmenovací princip, kdy jsou na základě tohoto principu do funkcí státních orgánů osoby jmenovány, nikoliv voleni.

---

⁷ KÁŇA Pavel, Základy veřejné správy, 2. přepracované vydání. Vydavatelství Montanex, a.s. Ostrava – Mariánské Hory 2007. str. 19

⁸ MATES Pavel, MATULA Miloš, Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy, Vysoká škola Ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská 1999, IBN 80-7079-407-0 str. 45

⁹ KRAMÁŘ Květoslav, Kontrola ve veřejné správě, I. díl, Vysoká škola Karlovy Vary o.p.s. 2005. str. 13

¹⁰ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty ve veřejné správě, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o., Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 29-30

- Princip hierarchické nadřízenosti a podřízenosti. Zde orgán státní správy a jeho představitel je omezen v rozhodování nadřízenými institucemi, zpravidla ústředními orgány.

Státní správa není omezena pouze zákony a normativními akty nadřízených orgánů. V případě státní správy existuje více omezení než v případě samosprávy. Na základě shora uvedených principů státní správa umožňuje efektivnější výkon správy, zejména v případech kdy je třeba rychlého rozhodnutí. Je třeba zde uvést případ, kdy výkon státní správy je přenesen z ústředního státního orgánu na nižší regionální, územní pracoviště státní správy, kdy hovoříme o decentralizaci státní správy.¹¹

Správu území České republiky dělíme na regionální správu Evropské unie EUROSTAT (NUTS -2). Regionální práva vykonává statistické hospodářské a finanční činnosti Evropské unie. Je členěna na osm regionů s počtem obyvatel nad jeden milion.

2.3. Samospráva

Samospráva má v současné demokracii nezastupitelnou úlohu. Územní samospráva umožňuje ve značné míře zapojení občanů do výsledku rozhodování a zejména kontroly činnosti veřejné správy.

Samosprávu dělíme na dvě skupiny, a to na **územní** a **zájmovou**. Do územní samosprávy patří obce a kraje samostatné působnosti, a obce a kraje v přenesené působnosti, na které stát delegoval část státní správy. Do zájmové samosprávy patří zájmové svazy, veřejné vysoké školy, profesní komory – advokátní komora, exekutorská komora, notářská komora a pod.¹²

Každé čtyři roky mají občané možnost rozhodnout, jak jsou spokojeni s činností územní samosprávy a mají možnosti tak její činnost ovlivnit. Mohou například vznášet dotazy a sdělovat své názory na zasedání zastupitelstva.

---

¹¹ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 29-30

¹² KRAMÁŘ Květoslav, Kontrola ve veřejné správě, I. díl, Vysoká škola Karlovy Vary o.p.s. 2005. str. 13.

Samospráva představuje v současné demokracii nemalou nezávislou moc, do které stát může vstupovat jen na základě zákona a v mezích zákona.¹³

Toto je zakotveno například v zákoně o obcích č. 128/2000 Sb., kde se v paragrafu 7 uvádí: „*..státní orgány a orgány krajů mohou do samosprávné působnosti zasahovat jen vyžaduje-li to ochrana zákona a jen způsobem, který zákon stanoví*“.¹⁴ Obdobně o tomto hovoří i Ústava České republiky v článku 101, odst. 1. Samospráva je jakým si znakem a odrazem demokracie. Při nástupu totalitních režimů dochází zejména k likvidaci principů samosprávy a zejména na úrovni samosprávy územní. Tomuto mohou být příkladem události v září roku 1938 a rovněž únorové události 1948. Vzhledem k těmto skutečnostem se samospráva těší zvýšené ochraně v rámci Ústavy České republiky, kde o tomto hovoří čl. 8: „*Zaručuje se samospráva územních samosprávních celků*“.¹⁵ Rovněž v článku 99 Ústavy ČR se hovoří: „*Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky. Vyššími územně samosprávnými celky jsou kraje nebo země*“.¹⁶ Následně i v článku 100 Ústavy České republiky je zdůrazněno právo na samosprávu a to že: „*Územní samosprávné celky jsou územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu*“.¹⁷ Důležitou podmínkou pro kvalitní a nezávislé fungování územní samosprávy je i její vlastní majetek a nezávislé ekonomické stroje, se kterými může samospráva hospodařit na základně vlastního rozpočtu, na co pamatuje článek 101 Ústavy České republiky.¹⁸

Samosprávě je udělena moc normotvorná a moc výkonná. V rámci moci normotvorné má právo a schopnost vytvářet vlastní právní normy nejmenší právní síly, tvořené zejména obecními vyhláškami, věstníky krajů a vnitřními řády. Moc výkonná spočívá ve schopnosti právo tvořit, organizovat a řídit samosprávné orgány a celou samosprávnou instituci. Rokem 1993 byla se vznikem České

---

¹³ GROSPÍČ Jiří., VOSTRÁ Lenka, *Reforma veřejné správy v teorii a praxi*. Vydavatelství a nakladatelství Čeněk Aleš s.r.o., Plzeň 2004 ISBN 80-86483-71-6, str. 20

¹⁴ Zákon č. 128/2000Sb., § 7cit.

¹⁵ Ústava České republiky č. 1/1993 Sb., čl. 8 cit

¹⁶ Ústava České republiky č. 1/1993 Sb., čl. 99 cit

¹⁷ Ústava České republiky č. 1/1993 Sb., čl. 100 cit

¹⁸ VALEŠ Lukáš a kolektiv, *Politologické aspekty veřejné správy*, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o., Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 31

republiky moc státní decentralizována na územní samosprávy. Obce jsou spravovány samy prostřednictvím obecního úřadu. Základní samosprávním orgán – zastupitelstvo, je volen občany. V jeho čele stojí starosta obce.¹⁹ Jako typický samosprávním orgán je kolegiální, kde se rozhoduje na základě principu většiny.

3. Historie veřejné správy

První známky z historie, kdy můžeme vnímat státní uspořádání na našem území, byl stát velkomoravský, jehož vznik sahá až k roku 830, kdy kníže Mojmir dokončil sjednocování slovanských kmenů. Stát Velké Moravy je označován za raně centralizovanou monarchii a rovněž zde vzniká první podoba veřejné správy. Dochází zde ke koncentraci moci do rukou panovníka z rodu Mojmirovců a panovníkovým orgánům příslušely pouze funkce poradní a výkonné. Nicméně rozsah země si vynucoval vytváření státního aparátu, aby dokázal tak velké území ovládat. Největším poradním orgánem je shromáždění velmožů, označované jako *dvorské sjezdy*, kde se radil panovník o důležitých otázkách ve správě země. Na dvoře panovníka fungovaly dvorské úřady a dvorská kancelář. Funkci kancléře zde zastávala církevní osoba. Území země bylo rozděleno na tzv. *hradské obvody*, v jehož centrum byl hrad, kde sídlil panovníkem určený *župan*, jemuž byla ke správě území nápomocna jeho družina. Tyto hrady se staly rovněž centry církevní správy.²⁰

Další vývoj Českého státu do roku 1620 můžeme dělit do dvou základních etap. V první etapě mluvíme období raně feudálního českého státu, kdy dochází k upevnování moci a rozpadu rodového zřízení. Toto období časově zařazujeme do období 9. -11. století, kdy formou státu byla feudální monarchie v podobě knížectví. Druhým obdobím je 11. -14. století, kdy dochází k rozvoji feudálních vztahů, které postupně mění strukturu společnosti a organizaci státní moci a správy. Období do roku 1222 je období feudální rozdrobenosti. Od roku 1222 do roku 1400 dochází k centralizačnímu procesu, upevnování pozice panovníka a jeho institucí. Roste význam královského kancléře, zemské soudy slouží šlechtě k utváření a

---

¹⁹ MATES Pavel, MATULA Miloš, Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy, Vysoká škola Ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská 1999, IBN 80-7079-407-0 str. 48

¹⁷ SCHELLE Karel a kolektiv, Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN 978-80-7380-203-5 str. 11-13

prosazování práva. Ke stejnému účelu slouží i zemský sněm, kde šlechta upevňuje svoje postavení společně se zástupci měst a duchovenstva.²¹

Počátkem 14. století je doložena existence krajských sněmů, jejichž působnost se omezuje pouze na daný kraj. V tomto období přetrvává hradský systém, kde hlavním úředníkem je purkrabí, kde jeho pravomoc sahala až do správní a soudní oblasti. Od poloviny 14. století jsou důležitou složkou státního aparátu krajští hejtmani. V polovině 13. století vzniká úřad zemských desek, kde se zaznamenává průběh a výsledky jednání zemského sněmu a soudu. Zápisy ze zemských desek se stávaly nevyvratitelným důkazem, před soudem sloužily k evidenci nemovitého majetku šlechty.²²

Počátky formování moderní veřejné správy je datováno do období od 1620 - 1848 . Tento proces hledáme v období vlády Marie Terezie a Josefa II. V tomto období je postrádána správa v ústředí zemí a krajů. Stavovský vliv byl vytlačován nově vznikající byrokracií. Státní správa je profesionalizována a je požadováno právnické vzdělání. Nastává období společných Rakousko - českých orgánů. Roste vliv vídeňských orgánů. Správa se měla centralizovat a zkvalitnit dosazením kvalitních úředníků. Toto období je spojeno se jmény dvou byrokratů pocházející z českých zemí - Václava Antonína Kounice a Bedřicha Viléma Haugwize, jehož známe z reformy ústřední správy z roku 1749. Vzorem pro tuto reformu mu bylo Prusko.²³

Krajská správa je od poloviny 18. století zachována. V čele krajů stojí hejtmani. Krajské úřady měli vždy pevné sídlo v krajském městě. Nové krajské uspořádání rozdělil Josef II., kdy bylo v Čechách 16, na Moravě 6 a ve Slezsku 2 kraje. Reformou Josefa II. byla přebudována i městská správa. V roce 1784 slučuje, jinak do té doby samostatné městské části Prahy, do jednoho celku, řízeného magistrátem. Ostatní velká města jsou rovněž řízena profesionálním magistrátem.

---

²¹ SCHELLE Karel a kolektiv Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN 978-80-7380-203-5 str. 28

²² SCHELLE Karel a kolektiv, Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN 978-80-7380-203-5, str. 30-34.

²³ SCHELLE Karel a kolektiv, Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN 978-80-7380-203-5, str. 34-37

Ostatní malá města byla řízena obecně laicky, neměla soudnictví a musela se obracet na nejbližší magistrát města.²⁴

3.1. Vývoj veřejné správy v období (1848-1948)

Vývoj veřejné správy v období od roku 1848 do roku 1918 byl poznamenán nástupem Habsburské monarchie, které ovlivnily zejména neúspěchy v zahraniční politice, jako byla válka s Pruskem, nástup průmyslové revoluce a přerod feudální společnosti na společnost moderní. Aby udržela krok s udávaným vývojem ve společnosti, musela monarchie podniknout radikální změny a reformy. Přebudování státní správy bylo z tohoto pohledu zcela nevyhnutelné. Moc stavovských institucí byla oslabována a přecházela postupně do rukou státu. V celé habsburské monarchii docházelo celkově k prohlubování centralizace. Rostl vliv státní byrokracie.²⁵

V uvedeném období zaznamenáváme počátky parlamentarismu spjaté s politickými změnami. Rozhodující v tomto období bylo Vídeňské povstání 13. - 14. března 1848. V tomto okamžiku byl přinucen neoblíbený Metternich odstoupit. Ze strany císaře byla slíbena občanská svoboda a vydání Ústavy. Ta byla 8. května publikována svým autorem ministrem vnitra Pillersdorfem císařským patentem. Ve své podobě byla hodnocena jako nepůvodní kompilát. Ústava představovala neotřesitelné postavení panovníka a dvoukomorový zastupitelský systém tvořený poslaneckou sněmovnou a senátem.²⁶

Proti ústavě sílila kampaň, která vyvrcholila 13. -15. května, kdy Vídeňský dvůr byl nucen odcestovat z Vídně. Byla proklamací zrušena horní komora sněmovny a rozšířena volebního práva. V českých zemích probíhající volby do říšského směnu byly poznamenány nepříjemnou atmosférou. V říjnu 1848 v Kroměříži zasedá říšský sněm, a to za jediným účelem - vypracovat novou rakouskou ústavu. Panuje zde odpor mezi centralistickým a federalistickým pojetím rakouského státu. V tomto období byl do čela vlády postaven kníže Felix Schwarzenberg a na císařský trůn dosedá František Josef I. Počátkem března byl

---

²⁴ SCHELLE Karel a kolektiv, Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN, 978-80-7380-203-5 str. 37.

²⁵ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 42-44.

²⁶ MATES Pavel, MATULA Miloš, Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy, Vysoká škola Ekonomická Praze, Fakulta národohospodářská 1999, IBN 80-7079-407-0 str. 7

Kroměřížský sněm rozehnan, čemuž předcházelo vyhlášení druhé ústavy nazvané dle svého tvůrce – Stadionovou ústavou.²⁷

Nová Stadionova ústava byla přísně centralistická s potlačením jakéhokoliv náznaku federace. Jednalo se o ústavu celorakouskou s myšlenkou jednotného státního celku. Zákonodárnou moc měl vykonávat říšský dvoukomorový sněm. Ústavou byly zavedeny zemské sněmy, jejichž činnost byla pevně stanovena. Stadionova ústava nebyla nikdy realizována. Stadion podává demisi ze zdravotních důvodů a na jeho místo nastupuje Alexandr Bach, který získává v červenci 1849 křeslo ministra vnitra, které potlačovalo další rozpracování ústavy a v únoru 1850 byla vyhlášena zemská zřízení včetně Čech Moravy a Slezska. V druhé polovině padesátých let se monarchie dostává do nevhodné zahraniční i vnitrostátní situace. Centralistický režim se stává neudržitelným. V roce 1859 je odvolán z funkce ministra vnitra Alexandr Bach a je vydán císařský patent, který vede k ústupkům z absolutismu.²⁸

Na konci roku 1860 se do čela vlády dostává baron Schmerling s příslibem vydání zemských zřízení a návratu k ústavnosti. V únoru 1861 vydává dlouho očekávanou ústavu, která byla nazývána rovněž po jeho autorovi – Schmerlingova ústava. Představitelé českých liberálů neskrývali odpor nad touto ústavou a byla brána jako východisko k dalším změnám. Samotné volby do českého zemského sněmu přinesly zklamání, kde většinovou převahu získali Němci. V tomto období vzniká staronový spor, kdy nedochází ke shodě, zda podporovat centralistický či federalistický směr. Mezi zástupce federalistického směru patřili zástupci českých zemí, jako např. František Palacký a bratři Grégrové.²⁹

Mezi zastánce centralistického směru patřili zástupci šlechty, německého měšťanstva, průmyslných a finančních kruhů. Další události, které následovaly, jako například prohraná válka s Pruskem 1866 a opuštění Německého spolku, vážně ohrožovaly monarchii. Při budování nové habsburské říše byl pozván k jednání

---

²⁷ SCHELLE Karel a kolektiv, Vývoj veřejné správy v létech 1848-1948, Vydavatelství Eurolex Bohemia s.r.o., Praha 2002 SBN 80-86432-25-4 str. 14-17.

²⁸ SCHELLE Karel a kolektiv, Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN, 978-80-7380-203-5 str. 40

²⁹ MATES Pavel, MATULA Miloš, Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy, Vysoká škola Ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská 1999, IBN 80-7079-407-0 str. 8-9

maďarský hrabě Andrásy a zřízením nových integrovaných celků Předlítevsko a Zalitavsko, byly vytvořeny pilíře, na kterých měla být budována nová monarchie. Maďarská politika slavila úspěch a jakýkoliv centralismus či federalismus byl zavržen. Čeští politikové měli zcela jiné představy. Uherská koruna je uznána za samostatný stát s vlastním sněmem a ministerstvem.³⁰

Základy státní se vytvářeli v období osvícenství. V druhé polovici 18. století Marie Terezie postátnila zemskou, ale i krajskou správu. V těchto reformních krocích pokračoval i její syn Josef II. Na základě těchto reforem byly pod státním dozorem i nejnižší instance správy. Tento proces vyvrcholil zrušením poddanství v roce 1848. Na základě císařského nařízení z 26. června 1849 vstoupila v platnost nová struktura veřejné správy. Podle tohoto nařízení tzv. místodržitel stál v čele korunní země. Dále se země dělily na kraje, v jejichž čele stál prezident a okresy, které vedl hejtman jako nejnižší správní jednotka. Okresům se říkávalo také hejtmanství. Tato organizace veřejné správy vydržela až do roku 1860, kdy byly krajské úřady zrušeny. Část pravomocí z krajů byla přenesena na okresní úřady a část na místodržitelství a zemské vlády³¹.

Dne 19. května 1868 byla provedena změna v organizace politické správy, kdy na základě říšského zákona č. 41/1868 byla vyhlášena tzv. trojinstančnost státní správy kam patřily okres, země a stát. Tato organizace státní správy byla dodržena prakticky až do konce fungování monarchie.³²

3.2. Počátky samosprávy

Počátky základů územní samosprávy byly položeny v období 1848, kdy revoluce zrušila vrchnostenskou vládu a bylo zrušeno poddanství. Dne 20. března 1849 byla provizorním obecním zákonem zhotovena právní úprava obecního zřízení. Zde byla provedena kategorizace obcí: místní, okresní a krajskou a rozeznávalo obecní zřízení působnosti obcí jako přirozenou a přenesenou.

---

³⁰ SCHELLE Karel, Vývoj veřejné správy v létech 1848-1948, Vydavatelství Eurolex Bohemia s.r.o., Praha 2002 SBN 80-86432-25-4 str. 20-24.

³¹ SCHELLE Karel a kolektiv Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN, 978-80-7380-203-5 str. 43-50.

³² SCHELLE Karel a kolektiv Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN, 978-80-7380-203-5 str. 51.

V přirozené působnosti bylo vše, co se týkalo zájmů obce a bylo proveditelné v rámci jejích hranic.³³

Přenesenou působností se obec zabývala veřejnými věcmi, které na ni byly delegovány a přikázány od státu. Obecní záležitosti byly spravovány obecním výborem a také představenstvem. Představenstvo bylo tvořeno starostou obce a nejméně dvěma radními. Oprávnění voliči volili členy obecního výboru a to platili šestinu přímé daně v obci, patřil mu v obecním výboru virilní hlas.³⁴

K přijetí nového obecního zřízení došlo na konci roku 1959. Vyšší samosprávné celky neznal. Politická správa měla v podřízenosti obecní orgány.³⁵

3.3. Počátky zemské správy

Vyhlášením únorové ústavy 1861 byly ústavy zemské, jímž byl dán právní základ pro zemská zřízení. Orgánem zemského zřízení byl zemský sněm a také zemský výbor, jehož působnost se dělila na zákonodárnou a správní. Velký význam měla samozřejmě působnost zákonodárná. Zemské sněmy měly taxativně vymezenou působnost. Byly organizovány zpravidla jednokomorové. Zemský sněm měl výkonný orgán, kterým byl zemský výbor. Od roku 1900 byla činnost českého zemského sněmu ochromena německou obstrukcí. Národní spory mezi Čechy a Němci se prohlubovaly až do roku 1913, kdy panovník vydává dekrety tzv. Anenské patenty, které vedly z rozpuštění zemského sněmu v Čechách a správními záležitostmi byly pověřeni vládní úředníci. Na Moravě a ve Slezsku zemské sněmy zrušeny nebyly, ale přestali však fakticky fungovat.³⁶

3.4. Vznik samostatné Československé veřejné správy

Toto období je datováno do roku 1918, kdy se blížilo zhroucení Rakouska-Uherska. Tento stav začali tušit představitelé Národního výboru na poslední chvíli a 14. října 1918 v den generální stávky se sešli přední představitelé politického

---

³³ MATES Pavel, MATULA Miloš, Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy, Vysoká škola Ekonomická Praze, Fakulta národohospodářská 1999, IBN 80-7079-407-0 str. 10-12.

³⁴ SCHELLE Karel a kolektiv, Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN, 978-80-7380-203-5 str. 61-70.

³⁵ MATES Pavel, MATULA Miloš, Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy, Vysoká škola Ekonomická Praze, Fakulta národohospodářská 1999, IBN 80-7079-407-0 str. 9-10

³⁶ SCHELLE Karel a kolektiv, Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN, 978-80-7380-203-5 str. 80-81.

života v čele s A. Rašínem a J. Preisem. Zde byly přípravné zákonné předlohy shledány jako nedostatečné. Na základě těchto skutečností v noci z 27. na 28. října 1918 A. Rašín ve spěchu sepsal text prvního zákona státu, kterým měl být tzv. recepční zákon. Podle tohoto zákona měly všechny dosavadní zákony a nařízení zůstat v prozatímní platnosti. Dále v této normě bylo stanoveno, že veškeré samosprávní a státní úřady jsou podřízeny Národnímu výboru, které pracují dle dosavadní platné právní úpravy. Recepčním zákonem došlo k převzetí právního řádu a veřejné správy Rakouska Uherska. Tímto způsobem Československo plynule navázalo na již platný právní řád a zajistilo tak, že 29. října nenastal bezprávní stav. Národní výbor se tak postavil do čela politického dění a stal se ústředním orgánem, pověřen mocí zákonodárnou a výkonnou pro celý československý stát. Na konci roku 1918 vzniká po celém území státu síť národních výborů.³⁷

Na Slovensku 30. října 1918 v Martině vzniká Slovenská národní rada a dochází k přijetí deklarace společného života Čechů a Slováků. V prosinci 1918 v Žilině je založena politická strana Slovenská ľudová strana v čele s Andrejem Hlinkou, který v létě 1919 vyhláší program autonomie Slovenska v rámci Československé republiky.³⁸

Po osamostatnění přechází do českých rukou státní správa a zejména v pohraničí se objevují skupinky obyvatel, kteří nechtějí být součástí nově vzniklé republiky a své nacionalistické tendence realizují v nově vznikajících samosprávách. V některých případech tyto nacionalisticky smýšlející skupiny získávají většinové zastoupení. V roce 1919 proběhly obecní volby, což byla v historii české politiky významná událost. Těchto voleb se mohly prvně zúčastnit i ženy. Tato skutečnost vedla k bouřlivým polemikám o vhodnosti a kvalitě hlasovacího práva pro ženy. Československo bylo první zemí v Evropě, které

---

³⁷ SCHELLE Karel a kolektiv, Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN, 978-80-7380-203-5 str. 91-95

³⁸ SCHELLE Karel Vývoj veřejné správy v letech 1848-1948, Vydavatelství Eurolex Bohemia s.r.o., Praha 2002 SBN 80-86432-25-4 str. 100.

udělilo hlasovací právo ženám a jasně tak dalo najevo svůj demokratický charakter nově vznikajícího státu.³⁹

V roce 1920 proběhla v Československu první reforma ve veřejné správě, která měla za úkol přizpůsobit správu novým podmínkám, zvýšit jejich efektivitu a zařadit demokratické prvky. Této reformě předcházely bouřlivé diskuze. Velké spory se vedly o zachování zemského uspořádání a zastánci centralistického uspořádání se přikláněli ke zřízení menších správních jednotek. Byla přijata varianta župního zřízení, které nebylo u nás nikdy uvedeno v život. Bylo aplikováno pouze na Slovensku, a to z důvodu historických kořenů.⁴⁰

V roce 1927 byla provedena druhá reforma veřejné správy, a to zákonem 125/1927 Sb. o organizaci politické správy, který nově vznikající republiku rozdělil na země a okresy. Byla hodnocena jako centralistická a nepřála rozvoji samosprávy. Tento nepříznivý stav vrcholil na přelomu 20. až 30. let, kdy nastává situace, že ke zvolení starosty obce je potřeba potvrzení ministerstva vnitra nebo zemského úřadu. Na konci 30. let dochází k odklonu od demokratických zásad veřejné správy a dochází ke zrušení volených a jmenovaných orgánů a jsou nahrazovány státními tajemníky a vládními komisaři.⁴¹

Nově zřízený systém správy upravoval zákon č. 126/1920 Sb., o řízení župních a okresních úřadů, který byl přijat s ústavou v roce 1920. Úpravu veřejné správy vyřešil zákon 121/1920 Sb., jehož obsahem byla úprava moci vládní a výkonné. Vládě náležela moc vládní a výkonná, mimo té, která náležela prezidentu a ministerstvům.⁴²

V rámci druhé reformy veřejné správy byla republika rozdělena na země Česká, Moravskoslezská a Slovenská. Nižšími správními jednotkami se staly okresy. Statutární města v čele s magistrátem vykonávala působnost okresního úřadu. Na zemské úřady přešla správa, které do té doby spadaly do správy Čech

---

³⁹ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o., Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 55

⁴⁰ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o., Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 53-56.

⁴¹ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o., Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 56

⁴² MATES Pavel, MATULA Miloš, Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy, Vysoká škola Ekonomická Praze, Fakulta národohospodářská 1999, ISBN 80-7079-407-0 str. 17

Moravy a Slezska. Na Slovensku se jednalo o župní úřady. V každém správním obvodu bylo zřízeno zemské zastupitelstvo. V čele zemského výboru stál prezident a jeho zástupce. Zemské zastupitelstvo zřizovalo správu a dozor na správním územím zemské komise. Zemské zastupitelstvo mělo dvě působnosti, normotvornou a správní. Volby do zemských a okresních zastupitelstev se konají 16. května 1935 a kandiduje do nich 27 politických stran. Rozhodujícím kritériem pro jmenování do zastupitelských sborů je odbornost.⁴³

Župní zákon nebyl v českých zemích nikdy uveden v život. Podle zákona č. 125/1927 Sb., o organizaci politické správy vykonávaly správu v Českých zemích zemské úřady v čele s prezidentem. V okresech vykonávaly správu okresní úřady v rozsahu, který patří okresním politickým správám. V každé zemi bylo ustanoveno zemské zastupitelstvo, kdy dvě třetiny členů byly voleny, a zbytek byl jmenován z řad úředníků. Zemské úřady zabezpečoval výkon státní správy a vykonával dozor nad okresními úřady. V čele okresního úřadu stál hejtman a vykonával v okrese politickou správu. V této podobě byla funkční veřejná správa až do roku 1933.⁴⁴

Období na konci 30. let je spjato se vznikem druhé republiky a lze zde sledovat určitý odklon od demokratických zásad. V důsledku toho došlo k rozpuštění zvolených a jmenovaných orgánů v rámci místní správy, které jsou nahrazeny státními tajemníky a vládními komisaři.⁴⁵

3.5. Období německé okupace

Období německé okupace bylo obdobím potlačení demokratických principů. Jednalo se o tendence opětovného postátnění veřejné správy, jinak řečeno samospráva byla podřízena centralistické státní správě. Po zřízení protektorátu Čechy a Morava převzala nad územím správu armáda a po krátkém období byl vytvářen nový správní systém. Vedle již existujícího systému Československého státu, v jehož čele stál prezident JUDr. Emil Hácha, tzv. protektorátní vláda, byla

---

⁴³ SCHELLE Karel a kolektiv, Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN, 978-80-7380-203-5 str. 138.

⁴⁴ MATES Pavel, MATULA Miloš, Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy, Vysoká škola Ekonomická Praze, Fakulta národohospodářská 1999, IBN 80-7079-407-0 str. 20.

⁴⁵ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o., Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 56.

vybudována správa okupační – německá, v jejíž čele stál říšský protektor, jmenovaný přímo Adolfem Hitlerem. Protektorátní vláda postupně přenesla své pravomoci na stranu exekutivy a toto proběhlo i na úrovni zemské samosprávy. Pravomoci byly přeneseny na zemského prezidenta a následně v roce 1940 byly zrušeny. Obdobným způsobem bylo naloženo s činností okresních zastupitelstev. Jediným voleným orgánem, který tak zůstal, bylo obecní zastupitelstvo. Po celou dobu okupace reálně hrozilo, že zvolený starosta bude nahrazen německým komisařem, což v některých případech bylo skutečně provedeno. Samospráva byla po celou dobu okupace oklešťována a utlumována. Všichni úředníci samosprávy byly jmenováni. V průběhu okupace byla země rozdělena do tzv. oberlandrátů, v jejichž čele stál vrchní zemský rada. Bylo jich 19 a vykonávaly německou správou nad celým obsazeným územím. Jejich počet a velikost byly v průběhu okupace měněny dle potřeby německé správy.⁴⁶

3.6. Poválečné změny ve veřejné správě

Hovoříme-li o vývoji veřejné správy po druhé světové válce, je nutné se vrátit do období protifašistického odboje. V tomto období již byla v zahraničí vytvářena koncepce poválečného uspořádání Československé republiky. Orgánem, který reprezentoval českou státnost, byl Československý národní výbor, založený 17. října 1939 v Paříži, který až do konce války převzal záležitosti československého lidu. Po obsazení Francie Národní výbor přešel do Londýna. Zde byl vytvořen systém orgánů, které bylo označováno jako: “*prozatímní státní zřízení*“.⁴⁷

Základem pro prozatímní státní zřízení byl prezident E. Beneš, který po právní stránce byl stále prezidentem republiky, a abdikáční akt v Mnichovských událostech nebyl nikdy právně platný. Prezident v červenci 1940 v Londýně jmenoval emigrační vládu, která v podstatě vzešla z Národního výboru. V době okupace se národní výbory stávají ilegálními a jsou považovány za sjednocovací

---

⁴⁶ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o., Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 56-57.

⁴⁷ SCHELLE Karel vývoj veřejné správy v letech 1848-1948, Vydavatelství Eurolex Bohemia s.r.o., Praha 2002 SBN 80-86432-25-4 str. 128.

prvek odboje českého lidu. Postupně mění svůj charakter na revoluční orgány odboje.⁴⁸

Tyto aktivity byly postupně rozbity a utlumovány. Rozvojem domácího ilegálního odboje docházelo ke spojení komunistických a nekomunistických hnutí odporu. Na konci roku 1944 vláda schválila a prezident Beneš podepsal, ústavní dekret o národních výborech. V závěrečné části dekret určuje přechodné období, které bude započato osvobozením některé části republiky, až do doby řádně zvoleného Národního shromáždění. Dekret byl vyhlášen v období blížícího se osvobození republiky a další osud národních výborů závisel na poválečném vývoji. Dne 5. dubna 1945 byl vyhlášen Košický vládní program, kdy jeho význam byl spatřován hlavně v porážce fašismu, zániku protektorátu a Slovenského státu a završení národněosvobozeneckého boje českého a slovenského národa. V českých zemích vznikaly národní výbory a po osvobození bylo třeba připravit pro národní výbory právní úpravu. V českých zemích tento fakt mělo naplnit vládní nařízení č. 4/1945 Sb., a prováděcí dekret č. 18/1944. Tento dekret vytvářel třístupňovou strukturu - místní, okresní a zemské národní výbory. Tímto se národní výbory staly jedinými místními orgány státní moci a správy.⁴⁹

Na osvobozeném území národní výbory plnily různé úkoly, zejména očista od kolaborantů a zrádců a konfiskace jejich majetku na základě dekretu č. 108/1945 Sb.⁵⁰

Národní výbory měly zásadní postavení při zavádění národní správy a rovněž tak při jejím rušení. V poválečné době patřilo zemědělství k nejvýznamnějším oblastem, ve kterých národní výbory působily ve smyslu dekretu č. 5/1945 o zavádění národních správ v zemědělství. Národní výbory mimo jiné pracovaly i v oblasti sociální, zdravotnictví, kultury apod. Pomáhaly zvládnou

---

⁴⁸ SCHELLE Karel a kolektiv, Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN, 978-80-7380-203-5 str. 154-162.

⁴⁹ MATES Pavel, MATULA Miloš, Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy, Vysoká škola Ekonomická Praze, Fakulta národohospodářská 1999, IBN 80-7079-407-0 str. 24

⁵⁰ SCHELLE Karel a kolektiv, Vývoj veřejné správy v letech 1848-1948, Vydavatelství Eurolex Bohemia s.r.o., Praha 2002 SBN 80-86432-25-4 str. 380.

poválečný chaos, zavádění demokratických principů a pomoc pozůstalým po obětech válečného období.⁵¹

V říjnu 1946 se započala připravovat nová československá ústava. V souvislosti s tímto bylo diskutováno, zda zachovat zemské uspořádání či přejít na menší správní celky. Poválečný vývoj ukazoval, že v oblasti státní správy se vývoj ubral jiným směrem, než byl nastaven dekretem prezidenta Beneše, který měl navázat na předválečné uspořádání. Komunistický návrh z října 1946 s zemským uspořádáním vůbec nepočítal. Všechny nekomunistické návrhy k připravované nové ústavě nebyly akceptovány a po únoru 1948 bylo zcela nemožné takovéto návrhy uplatnit. Ústava zakotvovala systém krajských národních výborů. Národní výbory zde byly určeny jako nositelé a vykonavatelé státní moci. Přijetím ústavy 9. května 1948 zákonem č. 150/1948 bylo výrazným potvrzením politického kurzu. Následně byl v červnu 1948 uskutečněn sjezd národních výborů v Kroměříži, kde bylo vymezeno nové správní zřízení. Z přijaté ústavy z roku 1948 bylo zřejmé, že se zde s vytvořením samosprávy nepočítá a dále naznačovala, že spíše než o decentralizaci veřejné správy se bude jednat spíše o dekoncentraci.⁵²

Zákonem č. 280/1948 o krajském zřízení bylo s konečnou platností odstraněno zemské zřízení a od ledna 1949 bylo na našem území vytvořeno 19 krajů a 270 okresů. Byla vytvořena trojstupňová soustava národních výborů, která byla založena na principu podřízenosti a nadřízenosti, se v průběhu let upravovala, ale k zásadní změně až do pádu totalitního režimu nikdy nedošlo. K významné reformě soustavy národních výborů došlo v roce 1954 zákonem o národních výborech a ústavní zákony č. 12, 13/1954 Sb. Touto reformou byly zřízeny ústřední národní výbory v Praze a Bratislavě, byl snížen počet krajů na 10 a počet okresů na 108. Byla rovněž reformou rozšířena působnost zejména v hospodářském odvětví. Pro velkou koncentraci moci ústředních orgánů bylo svěřeno řízení vybraných podniků do působnosti krajských a okresních národních výborů.⁵³

---

⁵¹ SCHELLE Karel a kolektiv, Vývoj veřejné správy v letech 1848-1948, Vydavatelství Eurolex Bohemia s.r.o., Praha 2002 SBN 80-86432-25-4 str. 278.

⁵² ČECHÁK Vladimír, Vývoj veřejné správy v Československu a v České republice (1945-2004), Vysoká škola finanční a správní 2004 ISBN 80-86754-22-7 str. 55-59.

⁵³ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 60.

Dalším milníkem ve vývoji veřejné správy byl rok 1960, kdy byla přijata Ústava Československé socialistické republiky č. 100/1960 Sb. z 11. července 1960, která byla vedena v ideologickém duchu o vedoucí úloze KSČ, a vybrané téze z nové ústavy kladly na národní výbory nové úkoly zejména ideové. Byla zdůrazňována funkce socialistického státu. Zákonem č. 36 z roku 1960 bylo upraveno nové zemní členění státu. Zachovávalo trojstupňovou soustavu správních orgánů, ale měnilo jejich členění. Byl snížen počet krajů a okresů, kdy nově vzniklé hranice správních celků mnohdy nebyly dle potřeb nejnižšího územního členění státu.⁵⁴

Zákon č. 65/1965 Sb., o národních výborech vymezil výbory jako nejširší organizaci pracujících a jako orgán státní moci a správy na všech stupních. Byla zachována nadřízenost a podřízenost jednotlivých stupňů správy.

Výkon veřejné správy v 70. a 80. letech měl nedostatky, které lze shrnout do těchto okruhů:

- **Centrální hospodářské plánování a nedostatečný rozvoj územně správních celků.**
- **Nevyjasněné kompetence na úseku centrálního řízení podniků, a to na úrovni republikové či federativní**
- **Řízení hospodářských organizací a podniků, které byly svěřeny do kompetence národních výborů.**
- **Problémy s personálním obsazováním správních aparátů na všech stupních.**
- **Sjednocení funkcí pro výkon státní správy a funkcí samosprávních.**

Výkon veřejné správy byl pouze součástí výkonného mechanismu k realizaci stranických rozhodnutí a usnesení KSČ. Ve smyslu politických změn na počátku roku 1989, které se rovněž prosadily do veřejné správy i po listopadu

---

²⁷ ČECHÁK Vladimír, Vývoj veřejné správy v Československu a v České republice (1945-2004) , Vysoká škola finanční a správní 2004 ISBN 80-86754-22-7 str. 67-96

⁵⁴ MATES Pavel, MATULA Miloš, Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy, Vysoká škola Ekonomická Praze, Fakulta národohospodářská 1999, IBN 80-7079-407-0 str. 33-34.

1989, docházelo k přijetí mnoha ústavních zákonů, měnících strukturu výkonných orgánů státní správy ale i samosprávy.⁵⁵

4. Sametová revoluce

Většinu odborné či laické veřejnosti, a to jak z východního či západního bloku, překvapilo rychlé zhroucení komunistických systémů východní Evropy. Hospodářské problémy těchto systémů byly obecně známé, ale z politického hlediska se tyto systémy jevily jako velmi stabilní. Zejména v devadesátých letech se vědci pokoušeli popsat a pochopit tento stav.

V průběhu celé fáze tzv. normalizace dominovaly konzervativní síly, které se zatvrzele snažily o zachování nebo nejlépe o rozšíření již získané moci. Ve svém postoji se bránily jakékoliv liberalizaci totalitního režimu. Vzhledem k těmto postojům mělo Československo zcela jinou situaci od okolních států, jako bylo Polsko či Maďarsko, kde se postupně v komunistických stranách prosadily síly, které přály reformám. Tento tvrdohlavý postol byl zachován i v období, kdy v Sovětském svazu nastoupil k moci Michail Gorbačov a zahájil perestrojku. V roce 1987 nahradil G. Husáka na místě generálního tajemníka KSČ M. Jakeš. Nové vedení strany se hlásilo ve svých prohlášeních k reformám, ale fakticky je nikdy nepřipustilo, neboť by došlo k ohrožení mocenského postavení. Tímto postojem se vedení KSČ dostalo do politické izolace.⁵⁶

Bez jakéhokoliv přínosu byly řady reforem na nejvyšší úrovni správy ústředních orgánů, a to jak federace tak i republikové. Jednalo se o přesuny v kompetencích, ale celková funkčnost systému zůstávala nedotčena. Rovněž vytvářela u mocenských struktur paralelní stav tím způsobem, že vedle státních orgánů stály i stranické výbory, které při rozhodování nebyly nikomu odpovědné.⁵⁷

---

⁵⁵ ČECHÁK Vladimír, Vývoj veřejné správy v Československu a v České republice (1945-2004), Vysoká škola finanční a správní 2004 ISBN 80-86754-22-7 str. 67-96.

⁵⁶ VODIČKA Karel, CABADA Ladislav, Politický systém České republiky, vydalo nakladatelství Portál s.r.o., Praha 8 2003 první vydání str. 52

⁵⁷ MATES Pavel, MATULA Miloš, Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy, Vysoká škola Ekonomická Praze, Fakulta národohospodářská 1999, IBN 80-7079-407-0 str. 39.

4.1. Události v roce 1989

Vývoj událostí v roce 1989 ve střední Evropě a mimo jiné také v Československé federativní republice vytvářely podmínky k výrazným politickým změnám. V druhé polovině roku 1989 a zejména událostmi 17. listopadu tyto změny výrazně urychlily. Studentská demonstrace, která vyvrcholila v konflikt s bezpečnostními složkami státu vedla k založení *Občanského fóra*, které se v prvních dnech založení orientovalo na koordinaci postupů proti stávající politické moci. Bylo to okamžité a prozatímní spojení kriticky smýšlejících občanů. Tento stav byl pouze krátkodobý a hnutí za započalo zabývat programovým zaměřením, které směřovalo nejdříve do sféry ekonomické a posléze se rozšířilo na problematiku personálních změn správního aparátu a zastupitelských orgánů. Po 17. listopadu 1989 vstupují do stávky pražská divadla. 20. listopadu vstupují do stávky vysoké školy a probíhají masové demonstrace končící na Václavském náměstí v Praze, kde k demonstrantům promlouvají členové z vedení Občanského fóra.⁵⁸

Vzhledem k probíhajícím událostem 24. listopadu zasedá UV KSČ, kde ze svých řad volí nové vedení strany v čele s K. Urbánkem. Dne 26. listopadu 1989 dochází k prvnímu setkání nového vedení UV KSČ s představiteli Občanského fóra a Národní fronty, kde dochází k jednání o případné budoucí spolupráci vedoucí zejména ke změně politické struktury, státní správy a samosprávy. Další jednání bylo uskutečněno 28. listopadu 1989, kdy představitelé byly již v požadavcích konkrétnější, kdy požadovali rekonstrukci vlády, do čela ministerstva obrany byl požadován civilista a do čela ministerstva vnitra nestraník.⁵⁹

Na základě podaných požadavků za podpory široké veřejnosti byl přijat Federálním shromážděním 29. listopadu 1989 zákon č. 135/1989Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 100/1960 Sb. Změny se týkaly zejména zrušení vedoucí úlohy strany a zrušení pojmů marxismus - leninismus apod.⁶⁰

---

⁵⁸ ČECHÁK Vladimír, Vývoj veřejné správy v Československu a v České republice (1945-2004), Vysoká škola finanční a správní 2004 ISBN 80-86754-22-7 str. 97-98

⁵⁹ SUK Jiří, Labyrintem revoluce, vydalo nakladatelství Prostor s.r.o., Praha 4 2009, druhé vydání, ISBN 978-80-7260-219-3 str. 135-137.

⁶⁰ ČECHÁK Vladimír, Vývoj veřejné správy v Československu a v České republice (1945-2004), Vysoká škola finanční a správní 2004 ISBN 80-86754-22-7 str. 97-98.

Dne 3. prosince 1989 byla jmenována nová vláda, která měla vyhovovat podmínkám Občanského fóra. V této vládě bylo 16 pozic obsazeno s KSČ, ale tento fakt byl pro vedení Občanského fóra nepřijatelný. Dosavadní prezident republiky G. Husák 5. prosince jmenuje novou vládu v čele s Mariánem Čalfou, která je ve své většině tvořena nestraníky.⁶¹

Bezprostředně po jmenování vlády M. Čalfy, podává dne 10 prosince 1989 demisi prezident republiky G. Husák. Po jednání, zejména uvnitř opozice, je na místo prezidenta navržen Václav Havel. Na nově vzniklou situaci reaguje Federální shromáždění schválením ústavního zákona č. 161/1989Sb., který upravoval ústavní zákon č. 143/168Sb., o volbě prezidenta. Další změny vzápětí následovaly v rychlém sledu. Byla přijata změna ústavního zákona č. 182/1989Sb. - změna textu prezidentského slibu a změna ústavního zákona č. 183/1989Sb. o volbě poslanců do zákonodárných sborů.⁶²

Již v roce 1990 se uskutečnily svobodné parlamentní volby na základě modifikovaného systému poměrného zastoupení. V podstatě byl nastolen mechanismus parlamentní republiky. Co do počtu, byla redukována státní správa s postupným zánikem hospodářského řízení.⁶³

Byla započaty přípravy k návrhu nové ústavy. Změny se týkají zejména prezentování státu jako demokratického, právního, sociálně spravedlivého státu, který zajišťuje občanům před zákonem rovnost a osobní svobodu a ochranu vlastnictví. Národní fronta svoji činnost ukončila 2. dubna 1990. Od roku 1948 při volbách předkládala jednotnou kandidátku a ukončení její činnosti bylo v důsledku změn na politické scéně. To vyžadovalo úpravu v činnosti a působení politických subjektů. Ještě před zánikem Federální shromáždění byl přijat zákon č. 15/1990 Sb. o politických stranách.⁶⁴

---

⁶¹ ČECHÁK Vladimír, Vývoj veřejné správy v Československu a v České republice (1945-2004), Vysoká škola finanční a správní 2004 ISBN 80-86754-22-7 str. 99.

⁶² SUK Jiří, Labyrintem revoluce, vydalo nakladatelství Prostor s.r.o., Praha 4 2009, druhé vydání, ISBN 978-80-7260-219-3 str. 220-225

⁶³ ČECHÁK Vladimír, Vývoj veřejné správy v Československu a v České republice (1945-2004), Vysoká škola finanční a správní 2004 ISBN 80-86754-22-7 str. 100.

⁶⁴ SUK Jiří, Labyrintem revoluce, vydalo nakladatelství Prostor s.r.o., Praha 4 2009, druhé vydání, ISBN 978-80-7260-219-3 str. 270-275.

Tímto byly stanoveny podmínky vzniku a evidence politických stran. Byly schváleny nové právní normy týkající se voleb do Federální shromáždění a České národní rady. Byl nastolen plynulý a nenásilný přechod od vlády jedné politické strany a byly položeny základy nově vznikající demokracie na území celého státu.⁶⁵

5. Vývoj veřejné správy po roce 1989

Listopadové události roku 1989 přinesly nové úkoly v přechodu na demokratické principy mimo jiné také reformovat systém veřejné správy. Základem nového správního uspořádání byl nový ústavní zákon 294/1990 Sb., kterým se měnila ústava z roku 1960 a upravovala organizaci místní správy. Významným momentem v této reformě bylo ukončení činnosti národních výborů a Národní fronty.

Veškeré změny byly směřovány k rozdělení výkonu státní správy a samosprávy. Základní územní jednotkou byla obec, což bylo upraveno zákonem ČNR č. 367/1990 Sb. ze 4. září 1990 o obcích (obecním zřízení) a zákonem ČNR č. 368/1990 Sb. o volbách do zastupitelstevch. Okresní národní výbory byly nahrazeny okresními úřady, které měly povahu státní správy, což upravoval zákon ČNR č. 425/1990Sb. o okresních úřadech. Takto byly položeny základy územní správy a samosprávy. V rámci České republiky byl zaveden jednostupňový systém samosprávy. Zákon ČNR č. 576/1990 Sb. upravoval rozpočtová pravidla obcí a jejich hospodaření. Převod majetku České republiky do majetku obcí upravoval zákon ČNR č. 172/1991 Sb. Na základě schválených zákonů obce vystupovaly jako právnické osoby, jednaly svým jménem a na svoji odpovědnost. Byl započat proces decentralizace ve veřejné správě.⁶⁶

Význam okresních úřadů spočíval ve výkonu státní správy v jejich územních obvodech. Výhradně zákon České národní rady mohl svěřit okresním úřadům výkon státní správy, a to i mimo jejich územní obvod. Ve vedení okresního úřadu stál přednosta navržený Ministerstvem vnitra a jmenovaný či odvolávaný vládou. Kontrolou a řízením zcela podléhal vládě, která rovněž řešila výkon státní

---

⁶⁵ ČECHÁK Vladimír, Vývoj veřejné správy v Československu a v České republice (1945-2004), Vysoká škola finanční a správní 2004 ISBN 80-86754-22-7 str. 100-101.

⁶⁶ SCHELLE Karel a kolektiv, Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN, 978-80-7380-203-5 str. 227-228.

správy okresním úřadem a sjednocovala činnost ústředních orgánů. Krajské národní výbory byly zrušeny bez náhrady a část kompetencí přešla na ústřední správní úřady a část byla převedena na okresní úřady.⁶⁷

Takto vytvořený stav byl považován pouze za dočasný. Dlouhodobá koncepce veřejné správy předpokládala vytvoření vyšších územně správních celků. Na toto téma byly vedeny spory, zda na základě historický pramenů vytvořit zemské či krajské dělení. Rovněž vznikaly rozpory o podobě uspořádání krajského či zemského principu. Takto nastavený systém okresních úřadů v roce 1990 se ukázal jako dlouhodobější. Bylo třeba vnést do veřejné správy stabilitu. Jednalo se o období, kdy samospráva získávala zkušenosti s jejím výkonem.⁶⁸

V parlamentních volbách, které se konaly v červnu 1992, v českých zemích zvítězila koalice ODS-KDS s 34 procenty hlasů a na Slovensku zvítězilo Hnutí za demokratické Slovensko (HZDS) rovněž s 34 procenty hlasů. V nově vznikající demokratické společnosti sehrály hlavní úlohu osobnosti pracující ve vedení vítězných stran. U slovenských občanů to byl V. Mečiar a A. Dubček a v českých zemích V. Klaus a V. Komárek. Již dva týdny po skončení voleb započaly v Brně jednání o podobě nové vlády a federativním uspořádání vůbec. Zde byl započat proces rozpadu federace a rozdělení České a Slovenské republiky. Zejména zástupci HZDS přicházeli na jednání s návrhy, které byly pro představitele ODS nepřijatelné a snad i záměrně kladené, aby návrh na rozpad federace padl prvně na české straně. Stále více se spekulovalo, zda je vůbec možná dohoda těchto dvou politických subjektů. Veškerá neúspěšná jednání vyvrcholila 17. července 1992, kdy Slovenská národní rada v Bratislavě vyhlásila Deklaraci o svrchovanosti Slovenské republiky. Václav Havel vzhledem k událostem rezignuje na post prezidenta a veškerá jednání jsou směřována především na otázky, jak technicky rozdělit federaci. Rozdělení Československa nebylo důsledkem etnické nenávisti, občanské války či ani výsledkem referenda. Toto se odehrálo mezi předními představiteli ODS a HZDS a malou skupinkou poradců při koaličním jednání po

---

⁶⁷ ČECHÁK Vladimír, Vývoj veřejné správy v Československu a v České republice (1945-2004), Vysoká škola finanční a správní 2004 ISBN 80-86754-22-7 str. 112-113.

⁶⁸ BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky Praha 4, druhé vydání 2005 str. 9

parlamentních volbách, byť většina obyvatel byla proti rozpuštění Československé federace.⁶⁹

5.1 Vývoj veřejné správy po rozpadu federace

Dne 1. ledna 1993 byla započata existence České republiky jako samostatného suverénního státu. Tímto dnem nabývá účinnosti nová ústava č. 1/1993 Sb., kde I. článek ústavy uvádí: *“Česká republika je svrchovaný jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana”*.⁷⁰ Podle této ústavy je vláda České republiky nejvyšším orgánem moci výkonné. Její struktura včetně ministerstev byla zformována již před rozpadem federace. I po rozpadu federace mají velice důležité postavení okresní úřady. Jejich význam v době samostatné České republiky byl posílen skutečností, že v této době a následně dalších deseti letech nebyly vyřešeny vyšší územně správní celky. Okresní úřady i nadále řídila a kontrolovala vláda a byly financovány z rozpočtu. Celkově byly charakterizovány decentralizovanou státní správou.⁷¹

Vytvořený systém státní správy a samosprávy, určený na dobu přechodnou, přinesl u určité problémy. Samospráva se zaměřila pouze na obecní úroveň a v systému státní správy byla patrná absence v meziregionální úrovni. Tento stav ústřední orgány nahrazovaly zřizováním detašovaných pracovišť po celém území státu. Stav byl neuspokojivý, neboť mimo jiné nedocházelo k žádoucím úsporám plynoucích ze zrušení krajským výborů. Kvůli prohlubujícímu se neutěšenému stavu, a to zejména z pohledu decentralizace a efektivnosti státní správy, bylo jako východisko přijato řešení znovuoobnovení krajského řízení.⁷²

5.2 První fáze reformy ve veřejné správě.

Jeden ze základních kamenů první etapy reformy bylo schválení ústavního zákona 347/1977 Sb., o vyšších samosprávních územních celcích, který byl přijat

---

⁶⁹ VODIČKA Karel, CABADA Ladislav, Politický systém České republiky, vydalo nakladatelství Portál s.r.o., Praha 8 2003 první vydání str. 124-126.

⁷⁰ Ústava České republiky č. 1/1993 Sb., č. I. cit.

⁷¹ ČECHÁK Vladimír, Vývoj veřejné správy v Československu a v České republice (1945-2004), Vysoká škola finanční a správní 2004 ISBN 80-86754-22-7 str. 119.

⁷² VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 72-75.

23. října 1997. V průběhu roku nastávají problémy v ekonomickém vývoji, proto byly přijaty opatření podle předsedy vlády, tzv. Klausovy balíčky. Dále je na konci roku medializována kauza kolem sponzorských darů Občanské demokratické strany, které vyvrcholí demisí vlády V. Klause, která je vystřídána vládou Tošovského. Krize na politické scéně si vyžádá předčasné volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a to v roce 1998.⁷³

Již uvedený ústavní zákon č. 347/1997Sb., řešil pouze územní vymezení krajů, ne však organizaci nebo kompetence. Na uspokojivé vyřešení těchto problémů byla poskytnuta dlouhá legislativní lhůta. Účinnost tohoto zákona byla stanovena na 1. ledna 2000. Volby do krajských zastupitelstev byly stanoveny na listopad 2000. Přijetím ústavního zákona 347/197 Sb. bylo zřízeno 14 krajů včetně Prahy. Přijetím tohoto zákona nebylo zrušeno územní členění z roku 1960, které upravoval zákon č. 36/1960 Sb. Vzhledem k těmto skutečnostem zde máme zcela neuspokojivý stav s dvojitým dosud platným členěním území státu. Na úrovni tohoto problému zde došlo pouze k likvidaci krajských národních výborů. K vyřešení zákona o krajích zejména jeho organizaci byl přijat zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), který nabyl účinnosti volbami do krajských zastupitelstev 12. listopadu 2000. Tímto vyvstal základní problém ve volbě odděleného nebo spojeného výkonu veřejné správy.⁷⁴

Spojený model byl založen na výkonu státní správy územní samosprávou, vedle které pracovaly specializované orgány státní správy, nikoliv však orgány státní správy se všeobecnou působností. Oddělený model vyžadoval vytvoření zvláštních orgánů státní správy se všeobecnou působností a zvláštních orgánů samosprávy se všeobecnou působností. Přípravou bylo pověřeno Ministerstvo vnitra České republiky. Ministerstvo doporučilo k přijetí oddělený model a v květnu 1999 proběhlo v Poslanecké sněmovně hlasování, kde se většina poslanců

---

⁷³ ČECHÁK Vladimír, Vývoj veřejné správy v Československu a v České republice (1945-2004), Vysoká škola finanční a správní 2004 ISBN 80-86754-22-7 str. 128-130.

⁷⁴ SCHELLE Karel a kolektiv, Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN, 978-80-7380-203-5 str. 240-243

vyslovila pro spojený model. Na základě tohoto hlasování byly vytvořeny podmínky pro realizaci spojeného modelu, který byl realizován.⁷⁵

Ve vztahům ke krajům bylo dosaženo dekoncentračního efektu tím, že kompetence přešli do přenesené působnosti krajů při zachování jejich podřízenosti ústředním státní správě. Mimo přenesení kompetencí z ústředních správních úřadů byly na krajské úřady přeneseny kompetence z okresních úřadů. Zřízení krajských úřadů se kompetencí obcí nijak výrazně nedotklo. Nejvýraznější koncepční problém z hlediska zřízení kraje je jejich financování, které zajišťuje činnost krajů. Nynější stav dovoluje financovat vlastní organizaci kraje a výkon státní správy, ne však při naplňování samostatné působnosti v otázkách územního rozvoje. Jako reálná se jeví pouze cesta pro zvýšení podílu krajů na rozpočtovém určení výnosů daní, která se rokem 2004 změnila. Tato všechna opatření by neměla být na úkor obcí. Proto jediná cesta k uspokojení krajů vede ke snížení podílu státu.⁷⁶

Mezi další negativa, která vznikla se vznikem krajského zřízení, můžeme jmenovat vyostření vztahu státu a kraje ohledně kompetencí, kdy například převede-li stát na kraj kompetence například ve školství, kraj je považuje za své, vede v této úrovni svoji politiku a stát již nemá prostor, jak tento obor dále ovlivňovat. Z již zmíněného vyplývá, že nastala špatná koordinace mezi státem a krajem. A jako poslední negativum této reformy je nárůst úředníků, ačkoli tvůrci reformy ujišťovali, že tento efekt nová reforma nepřinese.⁷⁷

Na konci roku 1999 byl předložen balík návrhů zákonů Parlamentu České republiky a následně byly přijaty následující zákony:

- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
- Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů
- Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praha

---

⁷⁵ BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky Praha 4, druhé vydání 2005 str. 10-11

⁷⁶ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 87.

⁷⁷ GROSPÍČ Jiří, VOSTRÁ Lenka, Reforma veřejné správy v teorii a praxi. Vydavatelství a nakladatelství Čeněk Aleš s.r.o., Plzeň 2004 ISBN 80-86483-71-6, str. 19.

- Zákon č. 132/2000 Sb., o změně některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, obcích, okresních úřadech a hlavním městě Praze.
- Zákon č. 147/2000 Sb., o okresních úřadech
- Zákon č. 157/2000 Sb. o převodu práv, věcí a závazků z majetku České republiky do majetku krajů.
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech
- Zákon č. 219/2000 Sb. o majetku České republiky a vystupování v právních vztazích
- Zákon č. 220/2000 Sb., o úprava zákonů s přijetím zákona o majetku České republiky
- Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní
- Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.⁷⁸

Přijetím uvedených zákonů byla završena první fáze reformy veřejné správy a dnem 1. ledna 2001 byla zahájena činnost krajských úřadů a jejich zastupitelstev.⁷⁹

5.3 Druhá fáze reformy veřejné správy

Reforma veřejné správy na základním územním stupni je považována za druhou fázi reformy veřejné správy. Hlavním úkolem druhé fáze reformy bylo rušení okresních úřadů a přechod jejich kompetencí na ostatní orgány veřejné správy. Nezbytnost reformy spočívala v decentralizaci a dekoncentraci a svěřeni úkolů, které dosud plnil stát samosprávě.

⁸⁰Svoji roli tady sehrála skutečnost, že okresní úřady byly orgány výlučně státní správy, tedy odděleného modelu a naopak v obcích a krajích se zaváděl systém spojeného modelu. Další otázka, která byla na počátku druhé fáze reformy řešena, zda kompetence okresních úřadů převést na městské úřady v okresních městech beze změny uspořádání správního výkonu, nebo zda při zásadě

---

⁷⁸ Internet – [www. Beck-online.cz](http://www.Beck-online.cz) dostupné : <https://www.beck-online.cz/>

⁷⁹ Internet – [www. Beck-online.cz](http://www.Beck-online.cz) <https://www.beck-online.cz/>

⁸⁰ GROSPÍČ Jiří. VOSTRÁ Lenka, Reforma veřejné správy v teorii a praxi. Vydavatelství a nakladatelství Čeněk Aleš s.r.o., Plzeň 2004 ISBN 80-86483-71-6, str. 14-18.

dekoncentrace a decentralizace správní výkon přenést i do prostoru. Vláda české republiky jednoznačně upřednostňovala druhou širší koncepci.⁸¹

Rozložení sil v Polanecké sněmovně bylo natolik těsné, že do poslední chvíle nedávalo jistotu, zda druhá širší verze bude přijata. Prakticky nebylo možné přenést kompetence okresních úřadů na všech tehdy existující 381 obcí ověřených obecních úřadů. Některé obce sídlí v relativně malých správních obvodech mnohdy i s pěti tisíci obyvateli. Zde nelze dlouhodobě vytvořit podmínky pro odpovídající výkon státní správy. Výkon okresního úřadu se zpravidla týkal sto až sto padesáti tisíc obyvatel. Na základě provedených výzkumů a kvalitního výkonu státní správy bylo vybráno 200 obcí, které by vykonávaly státní správu i v širším územním obvodu. Vybrané obce byly nazvány obcemi z rozšířenou působností. Výsledkem této úpravy byl vydán zákon č. 314/2002 Sb. o obcích s pověřeným obecním úřadem a o obcích s rozšířenou působností. Následně byl přijat zákon č. 313/2002 Sb., novela zákona o obcích a zákon č. 231/2002 Sb., zákon o krajích. Poslanecké sněmovně byl návrh předložen v roce 2001, kdy návrh obsahoval 192 obcí, a který byl v senátu upraven na 205 obcí. Schválený výsledek maximálně odpovídá principu prostorové dekoncentrace a decentralizace výkonu správních kompetencí na nejnižším stupni.⁸²

Díky své historické tradici v českém správním podvědomí byly okresní úřady velice efektivním článkem veřejné správy. Okresní úřady byly kvalitně personálně obsazeny, pravidelně proškoleny a dokázaly zvládnout nárůst agendy, například v sociální oblasti. Úřadům byla vytýkána příliš velká provázanost do politických stran zastoupených ve vládě. Zákon č. 320/2002 Sb. definitivně ukončil ke dni 31. 12. 2002 existenci okresních úřadů.⁸³

Druhá fáze reformy měla za decentralizaci a dekoncentraci a přenos části úkolů státní správy na samosprávy. Pro tento úkol byly stanoveny tato kritéria :

- dostupnost pro občany,

---

⁸¹ BRUNA Miroslav a spol. Veřejná správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 12.

⁸² BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 12

⁸³ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 88.

- počet obyvatel správního obvodu,
- přenos prvoinstančního rozhodování na co nejnižší možnou úroveň veřejné správy,
- četnost vydaných prvoinstančních rozhodnutí na jednotlivých úsecích státní správy,
- efektivnost, kvalita a hospodárnost výkonu veřejné správy na příslušném stupni,
- náročnost přenášených působností na kvalifikovanost zaměstnanců úřadu.⁸⁴

Jistá negativa lze nalézt i v této fázi reformy, a to zejména pro obce třetího typu, kdy stá nepokryl veškeré náklady výkonu v přenesené působnosti. Odhaduje se, že zůstává nepokryto kolem 10 % výdajů, které obce musí hradit z vlastních rozpočtů. Tento stav je dán také formulací v zákoně o obcích č. 128/2000 Sb., v § 62: “... obce obdrží ze státního rozpočtu příspěvek na plnění úkolů v přenesené působnosti“.⁸⁵ Další negativa lze spatřovat ve správním obvodu obcí třetího typu. Mezi obcemi a centry jsou překážky, jako nevyhovující dopravní obslužnost a pod.

Vzhledem k těmto vzniklým skutečnostem města zřizují detašovaná pracoviště ve velkých centrech pro zvýšení obslužnosti. Toto například provedlo v Plzeňském kraji město Nýřany, kdy zřídilo pracoviště v Plzni. Reforma měla přiblížit výkon veřejné správy občanovi, ale to se ne vždy povedlo. V některých případech došlo k roztržení správy a občané musejí vyřizovat své záležitosti i v několika městech. To je způsobeno existencí úřadů druhého typu odpovědných za výkon státní správy, například matriky, stavební úřad apod.⁸⁶

Zrušením okresních úřadů ke dni 31. prosince 2002 a vytvořením obcí třetího typu byla zavržena druhá etapa reformy veřejné správy. Někdy hovoříme o třetí fázi reformy veřejné správy, která klade důraz na efektivnost veřejné správy, vznik krajského stupně správy, zeštíhlení aparátu a dořešení kompetencí mezi státem a krajem. Tyto reformy nejsou realizovány zejména z finančních důvodů.⁸⁷

---

⁸⁴ WWW. Internet - http://verejnasprava.sweb.cz/data/Ref_VS_od1-1-2003.doc

⁸⁵ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o., Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. cit. str. 89.

⁸⁶ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o., Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 90.

⁸⁷ ČECHÁK Vladimír, Vývoj veřejné správy v Československu a v České republice (1945-2004), Vysoká škola finanční a správní 2004 ISBN 80-86754-22-7 str. 131.

6. Upořádání územní samosprávy v České republice

V současné době je v České republice vytvořen dvoustupňový systém územní samosprávy. Základní územně správní celky jsou obce a vyšší územně správní celky jsou kraje. Nejedná se o systém nadřízenosti a podřízenosti. Každý samosprávní celek má své kompetence, do kterých nemůže jiný samosprávní celek zasahovat. Obce a kraje v přenesené působnosti vykonávají i státní správu.⁸⁸

Obce a kraje v rámci své samostatné působnosti hospodaří se svým majetkem, zakládají spolupráci s ostatními kraji a obcemi a fyzickými a právnickými osobami. Rovněž tak realizují výkon přímé demokracie formou referenda. Jediný orgán, který je zmocněn samosprávnou působností je zastupitelstvo, které je demokraticky voleno z občanů z daného územněsprávního celku. Nejvíce se občané setkávají s činností zastupitelstva samosprávního celku prostřednictvím samosprávní normotvorby, kdy dochází nejvíce k zásahu do práv a povinností občanů, bydlících ve správní obvodu úřadu. V zásadě se jedná o dva typy právních předpisů. V samosprávní působnosti se jedná o obecně závazné vyhlášky a v přenesené působnosti se jedná o nařízení. V podstatě lze říci, že samospráva může vše, co jí stát prostřednictvím zákona dovolí. Jedná se o samosprávu veřejných záležitostí ve správním obvodu úřadu bez účasti státu. Na základě zastupitelské demokracie se může občan ve správním obvodu aktivně či pasívně podílet na řízení samosprávy.⁸⁹

6.1. Vyšší územně správní celky a jejich kompetence

Vyšší územně správní celky byly zřízeny na základě přijetí ústavního zákona č. 347/1997 Sb., s účinností od 1. ledna 2000. Na území státu bylo zřízeno celkem 14 vyšších územně správních celků. Ústavní zákon vychází z územního členění určeného zákonem 36/1960 Sb. Nově vzniklé krajské členění se liší od

---

⁸⁸ BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 26

⁸⁹ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 96.

členění, které platilo do roku 1990. Z územního hlediska se podoba krajů blíží k členění platnému v letech 1949-1960.⁹⁰

Kraj je vyšší územně správní jednotka s vlastními příjmy a majetkem se kterými hospodář. V právním vztahu vystupuje vlastním jménem, za své jednání nese odpovědnost, pečuje o potřeby svých občanů a stará se o všestranný rozvoj svého území. Zastupitelstvo je orgán, který samostatně spravuje kraj a ze svých řad si volí hejtmana a jeho náměstka. Kraj zastupuje navenek hejtman a v případě jeho nepřítomnosti jeho náměstek. Oba jsou odpovědni z titulu své funkce zastupitelstvu. Rada je výkonným orgánem kraje a tvoří jej hejtman, náměstek a zvolení členové z řad zastupitelstva.⁹¹

Pokud tak stanoví zvláštní zákon, hejtman kraje zřizuje pro výkon přenesené působnosti zvláštní orgány. Zastupitelstvo zřizuje výbory kontrolní, finanční, pro výchovu a vzdělávání a zaměstnanost. Krajský úřad je dalším orgánem kraje, v jehož čele stojí ředitel odpovědný na výkon úřadu hejtmanovi. Plní úkoly uložené zastupitelstvem nebo radou v rámci samostatné působnosti. Napomáhá v činnosti komisím a výborům a rovněž plní úkoly v přenesené působnosti, které nejsou svěřeny radě, zastupitelstvu nebo zvláštnímu orgánu.⁹²

Kraj spravuje své záležitosti samostatně. Pokud byl kraji svěřen výkon státní správy, vykonává ji jako svoji přenesenou působnost, což vyplývá z jeho povinností takovýto výkon zabezpečit. Pokud zákon vysloveně nestanoví, že se jedná o přenesenou působnost, jedná se o samostatnou působnost. Kraj ve vztahu k obcím nemá podřízenou či nadřízenou funkci. Platí, je-li něco v působnosti samosprávy a není vysloveně uvedeno, že se jedná o působnost kraje, jedná se vždy o působnost svěřenou obci. Orgány plnící úkoly v přenesené působnosti jsou podřízeny

---

⁹⁰ BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 26

⁹¹ BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 27

⁹² BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 29

jednotlivým ministerstvům. Zásah do samosprávy ze strany státu je možný pouze v případě porušení ústavnosti a dovoluje-li to zákon.⁹³

Samostatná působnost kraje je vymezena zákonem č. 129/2000 Sb., v § 35, kde do samostatné působnosti je kraji svěřena působnost:

- a) předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně,
- b) předkládat návrhy Ústavnímu soudu na zrušení právních předpisů, má-li za to, že jsou v rozporu se zákonem,
- c) vydávat obecně závazné vyhlášky kraje,
- d) koordinovat rozvoj územního obvodu, schvalovat strategie rozvoje územního obvodu kraje podle zvláštních zákonů, zajišťovat jejich realizaci a kontrolovat jejich plnění,
- e) schvalovat koncepce rozvoje cestovního ruchu na území kraje, zajišťovat jejich realizaci a kontrolovat jejich plnění,
- f) volit zástupce kraje do regionálních rad regionů soudržnosti,
- g) stanovit rozsah základní dopravní obslužnosti pro území kraje,
- h) rozhodovat o spolupráci kraje s jinými kraji a o mezinárodní spolupráci,
- i) schvalovat rozpočet kraje, schvalovat závěrečný účet kraje a schvalovat účetní závěrku kraje sestavenou k rozvahovému dni,
- j) zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky kraje; k tomu schvalovat jejich zřizovací listiny,
rozhodovat o založení a rušení právnických osob, schvalovat jejich zakladatelské listiny,
- k) společenské smlouvy, základní smlouvy a stanovy, rozhodovat o účasti v již založených právnických osobách,
- l) delegovat zástupce kraje, s výjimkou § 59 odst. 1 písm. j), na valnou hromadu obchodních společností, v nichž má kraj majetkovou účast,
- m) navrhnout zástupce kraje do ostatních orgánů obchodních společností, v nichž má kraj majetkovou účast, a navrhnout jejich odvolání,
- n) volit a odvolávat hejtmana, náměstka (náměstký) hejtmana a další členy rady z řad svých členů a odvolávat je z funkce,
- o) stanovit počet uvolněných členů rady, jakož i funkce, pro které budou členové zastupitelstva uvolněni a od kterého dne,

---

⁹³ BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 30

- p) zřizovat a zrušovat výbory, volit a odvolávat jejich předsedy a členy,
- q) rozhodovat o odměnách neuvolněným členům zastupitelstva a o odměnách podle § 50 odst. 4 a 5,
- r) stanovit zásady pro poskytování cestovních náhrad členům zastupitelstva (§ 53),
- s) rozhodovat o peněžitých plněních spojených s výkonem funkce členů výborů, komisí a zvláštních orgánů fyzickým osobám, které nejsou členy zastupitelstva,
- t) udělovat ceny kraje,
- u) rozhodovat o vyhlášení krajského referenda,
- v) plnit další úkoly stanovené zákonem.⁹⁴

Do přenesené působnosti na základě zvláštních zákonů patří: přezkoumávání rozhodnutí orgánů obce, dle zákona ukládání sankcí, vedení metodické pomoci obcím, zabezpečení provozu koordinačních systémů veřejné správy, provádění kontroly v přenesené působnosti obcí, udržování činnosti koordinátora pro romské záležitosti a provozování působnosti na základě zvláštního zákona.⁹⁵

Kraje vznikly za silné politické motivace ke dni 1. 1. 2001. Jedná se o naplnění Ústavy České republiky s velkým časovým prodlením. Ujišťování, že se jedná o efektivní a hospodárné opatření v rámci veřejné správy, která se tímto také přiblíží k občanů, nebyla tak úplně naplněna. Pro zabezpečení chodu krajských úřadů, který ve finále neodpovídal svojí velikostí takovým potřebám. Došlo k nepředpokládanému navýšení úředníků. Rovněž nebyl nastaven pravidelný a dostatečný zdroj příjmů z daní. Územní členění krajů nebylo vždy ideální a vznikaly nevyrovnané celky a také přechod kompetencí z okresních úřadů na obecní samosprávy zejména s pověřením výkonem státní správy způsobilo to, že prostředky poskytované krajem na rozvoj venkova se pro některé obce stávaly hůře dostupné. V České republice na kraje přešli kompetence z rezortů, které byly značně zanedbané a zadlužené. Jedná se o oblast dopravní obslužnosti, střední školy, nemocnice a komunikace II a III. třídy. Zde stát neposkytl odpovídající

---

⁹⁴ Zákon č. 129/2000Sb. o krajích citace § 35 působnost kraje v samostatné působnosti (cit)

⁹⁵ Zákon č. 129/2000Sb. o krajích § 67 působnost kraje v přenesené působnosti

finanční prostředky na jejich údržbu a po převodu na kraje zcela ztratil zájem o odpovídající řešení těchto problémů.⁹⁶

6.2. Obce e její kompetence

Základem územní samosprávy je obec s jasně vymezenou hranicí. Obec vlastní majetek a také s ním hospodáří, v právních vztazích vystupují vlastním jménem a na svoji odpovědnost. Obec může mít označení město, splňuje-li ustanovení zákona o obcích č. 128/2000Sb. § 3. odst. 3⁹⁷. Zastupitelstvo je orgán, který samostatně spravuje obec. Počet členů v zastupitelstva určuje zákon o obcích č. 128/2000Sb., § 68 odst. 1 viz tabulka.⁹⁸

do 500 obyvatel	5 až 15 členů
nad 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů
nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů
nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35 členů
nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45 členů
nad 150 000 obyvatel	35 až 55 členů.

Zastupitelstvo ze svého kruhu volí starostu obce, který je mu za výkon starosty odpovědný. Stojí v čele obecního úřadu, který dále tvoří místostarosta tajemník, je-li zřízen. Zastupitelstvo zadává úkoly obecnímu úřadu v jeho samostatné působnosti. Povinnosti každé obce je zřizování finančních a kontrolních výborů.⁹⁹

Obec své záležitosti spravuje samostatně. Na základě zvláštního zákona vykonává rovněž úkoly svěřené jí státní správou. V takovém případě zákon hovoří o přenesené působnosti. Zákon obci vymezuje činnost v samostatné působnosti. Vytváří podmínky pro rozvoj sociální péče v rámci uspokojování potřeb svých

---

⁹⁶ GROSPÍČ Jiří. VOSTRÁ Lenka, Reforma a kol. Veřejné správy v teorii a praxi, Nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. Plzeň ISBN 80-86473-71-6, 2003 str. 53-54.

⁹⁷ Zákon o obcích č. 128/200Sb, § 3 obce- města

⁹⁸ Zákon o obcích č. 128/200Sb § 68 odst. 1

⁹⁹ BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 28

občanů. Podporuje ochranu a rozvoj zdraví, dopravy, vzdělávání a kultury. Činí kroky na úseku ochrany veřejného pořádku.¹⁰⁰

Okresní úřady, které vykonávaly výhradně státní správu byly ke dni 1.1.2003 zrušeny. Okresní úřady byly vytvořeny v roce 1960 a do jejich zrušení již byla vytvořena infrastruktura dopravy, organizace další státní správy jako například policie, soudy apod. V mnoha případech se okresní zřízení osvědčilo. Zrušením úřadů se kompetence přenesly na obce s výkonem státní správy, kraje a v některých případech na ministerstva. Další úprava veřejné správy jako policie a soudy již neproběhla. Tím byla reforma provedena pouze částečně. Převedením kompetencí na obce došlo k narušení již stávající hranici a to mnohdy dost necitlivě.¹⁰¹

Kategorizace obcí dle přenesené působnosti:

- Obec
- Obec s matričním úřadem
- Obec se stavebním úřadem
- Obec s pověřeným obecním úřadem
- Obec s rozšířenou působností

Přenesenou působnost obce vykonávají ve svém správním obvodu. Obce s rozšířenou působností mohou uzavřít veřejnoprávní smlouvu, podle které budou orgány obce vykonávat přenesenou působnost nebo její část pro orgány jiné obce. V případě, že obec není schopna řádně plnit úkoly na úseku přenesené působnosti, může krajský úřad rozhodnout o převedení výkonu působnosti na obec s pověřeným obecním úřadem, v jehož správním obvodu se obec nachází. Ministerstvo vnitra České republiky může rozhodnout o přenesení rozšířené působnosti na jiný úřad stejného typu, pokud nevykonává svěřenou státní správu v rámci rozšířené působnosti.¹⁰²

---

¹⁰⁰ BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4 druhé vydání 2005 str. 27

¹⁰¹ T BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4 druhé vydání 2005 str. 28.

¹⁰² BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 28.

Samosprávy mají také funkci normotvornou. V samostatné působnosti mohou obce vydávat obecně závazné vyhlášky a v rámci výkonu státní správy rozšířené působnosti i nařízení.¹⁰³

Do samosprávné působnosti obce patří následující kompetence:

- Schvalovat program rozvoje obce, jeho rozpočet, závěrečný účet obce, účetní uzávěrku

- Zřizovat trvalé či dočasné peněžní fondy

- Zřizovat a rušit příspěvkové organizace, organizační složky obce. Rozhodovat o založení či zrušení právnických osob. Delegovat zástupce obce na valnou hromadu a navrhopvat zástupce do obchodních společností, v nichž má obec majetkovou účast.

- Vydávat obecně závazné vyhlášky

- Rozhodovat o vyhlášení místního referenda

- Navrhovat změny v katastrálních územích uvnitř obce, schvalovat dohody o změně hranic obce a o slučování obcí.

- Určovat funkce, pro které budou členové zastupitelstva uvolněni, zřizovat nebo rušit výbory, volit jejich předsedy a členy a odvolávat je z funkce, volit z řad zastupitelstva starostu, místostarostu a radu.

- Stanovit výši odměn neuvolněným členům zastupitelstva

- Zřizovat a rušit obecní policii

- Rozhodovat o spolupráci s jinými obcemi.

- Udělovat a odjímat čestná občanství

- Stanovit zásady pro poskytování cestovních náhrad členům zastupitelstva

- Rozhodovat o peněžním plnění fyzickým osobám, které nejsou členy zastupitelstva, za výkon funkce členů výboru.

---

¹⁰³ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 103.

- Rozhodovat o zřízení, sloučení, splynutí a zrušení veřejného neziskového zdravotního zařízení, navrhnout zástupce do jeho dozorčí rady, rozhodovat o převodu vlastnického práva k majetku s nímž hospodaří veřejné neziskové ústavní zdravotnické zařízení, nebo o jeho pronájmu v případech, kdy to stanoví zvláštní právní předpis .

- Plnit úkoly stanovené zvláštním právním předpisem.¹⁰⁴

Volby do zastupitelstev obcí jako i do krajských samospráv se řídí ve smyslu ustanovení zákona č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů.¹⁰⁵

Komunální volby jsou po poslaneckých volbách druhé nejdůležitější. V České republice se volí do pěti druhů zastupitelských orgánů od obcí do Evropského parlamentu.

7. Dozor a kontrola samosprávních celků

Správní dozor lze chápat jako činnost veřejné správy, kdy na základě a rozsahu zákona uskutečňuje kontrolu vůči nepodřízeným adresátům veřejné správy. V širším slova smyslu se správní dozor jeví jako dvoufázová činnost. V první fázi dochází ke kontrolnímu zjištění a v druhé fázi správní dozor rozhoduje o opatřeních, vedoucích k nápravě a uložení sankcí. Ve skutečnosti se mohou obě fáze navzájem časově prolínat. Druhá fáze může vstoupit do první, a to v případě, že například existuje reálné nebezpečí z prodlení.¹⁰⁶

Celkově lze dozor dělit z hlediska způsobu a působnosti na **běžný** správní dozor a **specializovaný** správní dozor. Při běžném správním dozoru dozorčí orgán vedle svých běžných úkolů vykonává rovněž dozorčí činnost, jako například stavební dohled, veterinární dozor apod. U specializovaného dozoru je tato činnost správního orgánu dominantní a převažuje nad ostatní činností jako je například státní inspekce skládající se z ústředního orgánu a územních inspektorátů. Nejlépe si to přestavíme u České obchodní inspekce. Z hlediska časového intervalu správní

---

¹⁰⁴ Zákon č. 128/2000Sb., o obcích, kompetence obce

¹⁰⁵ VALEŠ Lukáš a kolektiv, Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1. str. 130

¹⁰⁶ KRAMÁŘ Květoslav, Kontrola ve veřejné správě I. díl, Vysoká Škola Karlovy Vary o.p.s. 2005 str. 34.

dozor dělíme na **soustavný a jednorázový**. Soustavný správní dozor je vykonáván vůči předem určenému adresátovi. Někdy taky hovoříme o zpřísněném správním dozoru. Správní dozor jednorázový je vykonáván nahodile, namátkově, nebo je-li důvod se domnívat že adresát porušuje svoje povinnosti.¹⁰⁷

Kontrola v nejširším slova smyslu je lidská činnost, jejíž podstatou je porovnání dvou stavů. Tedy stavu skutečného, zjištěného kontrolou a stavu žádoucího vyjádřeného hodnotovým systémem. Z hlediska rozsahu rozdělujeme kontrolu a **komplexní** nebo **dílčí**. Z hlediska místa kontroly rozdělujeme na kontrolu **na místě** nebo **na dálku**. Z hlediska výkonu kontroly dělíme na **specializovanou** nebo **laickou**. Z hlediska časového průběhu kontrolu dělíme na **předběžnou, průběžnou a následnou**. Dále kontrolu dělíme na **jednorázovou** nebo **soustavnou**.¹⁰⁸

Dozor charakterizuje způsob, jak stát zjišťuje, zda samosprávní celky ve své působnosti respektují zákony. Prostředkem dozoru jsou oprávnění pozastavovat účinnost či výkon nezákonných dokumentů. Podávat návrhy soudů na jejich zrušení. Zásadně se dozor vykonává následně.¹⁰⁹

Kontrola je výhradně vyhledávací činnost a zjištěné nedostatky neodstraňují, ale oznamují orgánům s odpovídající kompetencí. Oproti dozoru kontrola nemusí být výhradně následná, ale může být i preventivní. Kontrola se nezaměřuje pouze na nezákonnost, ale hodnotí rovněž hospodaření, efektivnost a účelnost. Je rovněž zaměřena na plnění usnesení vlády České republiky a ústředních správních orgánů.¹¹⁰

7.1. Dozorová činnost a opatření

Ministerstvo vnitra České republiky vykonává dozor nad zákonností činnosti územních samosprávních celků. Prameny této činnosti jsou vedeny na

---

¹⁰⁷ KRAMÁŘ Květoslav, Kontrola ve veřejné správě I. díl, Vysoká škola Karlovy Vary o.p.s. 2005 str. 36.

¹⁰⁸ MATES P., MATULA M. Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy, Vysoká škola Ekonomická v Praze, 1999, ISBN 80-7079-407-0 str. 88.

¹⁰⁹ BRUNA Miroslav a spol. Veřejná správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 43

¹¹⁰ BRUNA Miroslav a spol. Veřejná správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 43

základě právních norem zákona č. 128/2000Sb., o obcích, zákona č. 129/2000Sb. o krajích a zákona č. 131/2000Sb. o hlavním městě Praha. Dozorová činnost má oporu i v Ústavě České republiky, kdy dle čl. 101 odst. 1 lze zasahovat do činnosti územních samospráv: „Stát může zasahovat do činnosti územních samosprávných celků, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem stanoveným zákonem“¹¹¹. Územní samosprávné celky vykonávají svoji činnost samostatně nebo vykonávají státní správu v přenesené působnosti a při této činnosti jsou povinni dodržovat zákonné normy.¹¹²

Dozor je prioritně vnímán jako posuzování zákonnosti nad jejich činností a jako dozor následný. Pokud obce právním předpisem poruší zákon, Ministerstvo vnitra České republiky pozastaví účinnost takového dokumentu a připraví návrh k Ústavnímu soudu cestou ministra vnitra na rušení právního předpisu. Obdobným způsobem se postupuje u krajů a hlavního města Prahy.¹¹³

V případě nařízení krajů a hlavního města Prahy dozor podléhá jednotlivým ministerstvům. V případě zjištění nezákonnosti je postup obdobný jako u samostatné působnosti. V případě porušení zákona usnesením nebo podobným opatřením pozastaví Ministerstvo vnitra České republiky jeho výkon a podá žalobu na zrušení závadného usnesení k příslušnému krajskému soudu, kde jsou žaloby projednávány v režimu správního soudnictví.¹¹⁴

7.2. Koordinace dozoru

V samostatné působnosti mezi obcí a krajem neexistuje stav nadřízenosti a podřízenosti. Nad právními předpisy obcí v samostatné působnosti v počáteční fázi dozorují krajské úřady, které nemají oprávnění k represí. Proto mohou žaloby doporučovat Ministerstvu vnitra České republiky. Jejich hlavní náplní je vyhledávat nezákonnost. Za tímto účelem byla Ministerstvem vnitra České republiky vydána směrnice k postupu krajských úřadů při provádění dozoru a

---

¹¹¹ Ústava České republiky ústavní zákon č. 1/2003 čl. 101 odst. 4 cit.

¹¹² HENDRYCH Dušan a kolektiv Správní právo obecná část 7. vydání nakladatelství CH. Beck v Praze 2009 ISBN 978-80-7400-2 str. 176

¹¹³ BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 43

¹¹⁴ KRAMÁŘ Květoslav, Kontrola ve veřejné správě, I. díl Vysoká škola Karlovy Vary o.p.s. 2005. str. 30

kontroly obcí. Má zájem o co nejkvalitnější spolupráci s krajskými úřady. Zástupci krajských úřadů jsou pravidelně zváni na školení a semináře s územními odděleními dozoru Ministerstva vnitra České republiky k vybraným problematickým okruhům, které vyplývají z dozorové praxe.¹¹⁵

Cílem koordinace dozoru je předcházet chybám, neboť obecně závazné vyhlášky obcí jsou z hlediska závažnosti a četnosti chyb největším problémem. Na pravidelných seminářích s pracovníky Ministerstva vnitra České republiky, krajů a obcí jsou předávány metodické pomůcky a pravidla pro tvorbu těchto norem. Rovněž na internetu Ministerstva vnitra České republiky jsou tyto pomůcky dosažitelná.

Uvedené koordinační aktivity jsou potřebou z praxe. Žádný zákon koordinační úlohu v oblasti dozoru neukládá. K finální dozorové represi je zmocněno Ministerstvo vnitra České republiky. Proto je nezbytné, aby tento orgán koordinoval a usměrňoval dozorový postup. Koordinace se nejvíce pohybuje v rovině výkladu a doporučených praktických postupů. To předchází střetům mezi dozorovými orgány a obcemi. Též by mělo odstranit, aby vůči jedné obci nevystupovaly oba dozorové orgány.¹¹⁶

Vzhledem k těmto skutečnostem dochází k duplicitě dozorové činnosti, kterou vláda České republiky vyřešila Usnesením vlády ČR ze dne 7. ledna 2004 č. 2 s účinností od 1. dubna 2005, kdy byl schválen záměr legislativně upravit organizaci dozoru a kontroly. V této úpravě jsou stanoveny níže uvedené principy, podle kterých byly provedeny změny v zákonech o obcích, krajích, hlavním městě Praze a Ústavním soudu:

- Dozor nad obecně závaznými vyhláškami bude vykonávat výhradně Ministerstvo vnitra ČR.
- Dozor a kontrolu výkonu v přenesené působnosti obcí budou vykonávat zásadně krajské úřady.
- Dozor nad nařízeními obcí budou vykonávat krajské úřady.

---

¹¹⁵ BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 46

¹¹⁶ BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 47

- Dozor nad nařízenými krajů a hlavního města Prahy budou vykonávat jednotlivá ministerstva.
- Dozor nad samostatnou působností bude vykonávat Ministerstvo vnitra ČR.
- Kontrolu výkonu v přenesené působnosti krajů budou vykonávat příslušná ministerstva
- Instituty kontroly a dozoru budou upraveny samostatně, aby nedocházelo k pochybnostem o obsahu činnosti a způsobu provádění.

V širším slova smyslu lze chápat dozor jako součást kontroly nebo jej lze z kontroly vyčlenit a označení kontrola použít v případě, kdy nelze podřadit pod pojem dozoru. V rámci tohoto výkladu se pojetí dozoru drží jako součást kontroly vzhledem k terminologickým rozdílům v teorii a špatnému odlišení v praxi. Také s přihlédnutím ke kontrolnímu procesu, do kterého dozor nezastupitelně patří.¹¹⁷

7.3. Koordinace kontroly

V právním rámci kontroly v přenesené působnosti krajů, prováděné orgány Ministerstva vnitra České republiky, je úprava zakotvena v zákoně o krajích v hlavě VII a v hlavě XI v zákoně o hlavním městě Praze. Další právní úprava kontroly samosprávních celků je zakotvena v usnesení vlády České republiky z 4. června 2003 č. 554 o systému kontroly a dozoru samosprávních celků ústředními správními úřady.¹¹⁸

Orgány Ministerstva vnitra České republiky kontrolují na úseku přenesené působnosti kraje a hlavní město Prahu se zaměřením na dodržování usnesení a opatření vlády v činnosti orgánů krajů a poskytování odborné pomoci obcím ze strany krajského úřadu. V případě zjištěné nedostatků orgány ministerstva navrhuji opatření směřující k nápravě jistěných nedostatků a jejich plnění je následně kontrolováno.¹¹⁹

---

¹¹⁷ KRAMÁŘ Květoslav, *Kontrola ve veřejné správě*, I. díl, Vysoká škola Karlovy Vary o.p.s. 2005. str. 6

¹¹⁸ BRUNA Miroslav a spol. *Veřejné správa v České republice*, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 47

¹¹⁹ MATES P., MATULA M. *Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy*, Vysoká škola Ekonomická v Praze, 1999, ISBN 80-7079-407-0 str. 89.

Orgány ministerstva vnitra vykonávají celou řadu koordinačních aktivit a metodické pomoci v oblasti kontroly. Dá se říci, že tato činnost je obdobná jako v případě dozoru. Součástí této aktivity je koordinace tvorby plánu kontroly ve dvouletém období a výsledky kontrol jsou předkládány vládě České republiky.

Krajské úřady provádějí kontrolu obcí s přenesenou působností v rámci vlastní přenesené působnosti. Zásady provádění kontroly jsou zakotveny v zákoně o krajích č. 129/ 2000 Sb.

Na základě zákona o finanční kontrole č. 320/2001 Sb., a prováděcí vyhlášky č. 64/2002 jsou prováděny kontroly s hospodařením s finančními prostředky. Finanční kontrola je zaměřena na finanční toky v rámci veřejné správy, mezi orgány veřejné správy a příjemci veřejných finančních podpor. K plnění takové kontroly jsou vymezeny určité kontrolní mechanismy. Mez první patří přezkoumávání hospodaření územních samosprávních celků a dobrovolných svazků obcí. Zákonný základ této kontroly je zakotven v zákoně o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v zákoně o obcích a krajů. Kontrola takového hospodaření je prováděna každý rok. Kraje mají povinnost přezkoumat svoje hospodaření ministerstvem financí. Obce si mohou vybrat, zda kontrolu provede auditor nebo příslušný kraj. Dozor nad přezkumem hospodaření vykonává ministerstvo financí.¹²⁰

Mezi další opatření patří finanční kontrola podle mezinárodních smluv. Na základě mezinárodních smluv mezi Českou republikou a orgány Evropské unie je Evropská komise oprávněna provádět technickou, finanční či audit.¹²¹

Dalším mechanismem kontroly je vnitřní kontrolní systém. Orgány veřejné správy v rámci své odpovědnosti zavádějí vnitřní kontrolní systém, který vede k hospodárnému, efektivnímu a účelnému výkonu veřejné správy. Systém v sobě zahrnuje řídicí kontrolu a interní audit. Řídicí kontrola je prováděna ve třech fázích – **předběžná, průběžná a následná.**¹²²

---

¹²⁰ BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 49.

¹²¹ BRUNA Miroslav a spol. Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005 str. 49.

¹²² KRAMÁŘ Květoslav, Kontrola ve veřejné správě, I. díl, Vysoká škola Karlovy Vary o.p.s. 2005. str. 31

Nezávislé a objektivní přezkoumávání v rámci interního auditu je důležité pro vyhodnocování operací a vnitřního kontrolního systému ve veřejné správě. Provádí jej funkčně nezávislý útvar nebo zaměstnanec oddělený od řídicích a výkonných struktur kontrolovaného orgánu veřejné správy. Interní audit zahrnuje zejména finanční audit, kam můžeme zahrnout kontrolu majetku, zdrojů a jejich financování. Dále audit systémů, kdy dochází k vyhodnocení systému a zajištění příjmů kontrolovaného orgánu veřejné správy. A jako poslední je audit výkonu, kdy dochází ke kontrole hospodárnosti, efektivnosti a účelnosti v rámci vnitřního kontrolního systému. Základem úspěšného interního auditu je nezávislost na činnosti, kde je audit prováděn a nepověřovat audit úkoly, které narušují nezávislý výkon funkce.¹²³

Veřejná správa se neustále přizpůsobuje sociálním a politickým potřebám a to v rámci státu i Evropy. Nemalý vliv na vývoj veřejné správy bude mít migrační vlna, vedoucí ze států Blízkého východu do Evropy a teroristické útoky v západní části Evropy. Základní kritéria, která budou na veřejnou správu kladeny, je efektivnost a hospodárnost. Dále bude zapotřebí přehodnocení financování jednotlivých činností veřejné správy, ke kterému částečně dochází i v současné době, vzhledem k již zmíněným událostem. Krokem ke zkvalitnění státní správy bylo přijetí zákona č.234/2014Sb., o státní službě z 1. října 2014. Uvedená právní norma částečně zkvalitňuje a stabilizuje výkon státní služby a eliminuje částečně výkyvy na současné politické scéně.¹²⁴

---

¹²³ MATES P., MATULA M. Kapitoly z dějin a teorie veřejné správy, Vysoká škola Ekonomická v Praze, 1999, ISBN 80-7079-407-0 str. 87-88.

¹²⁴ Internet zákon o státní službě č. 234/2014 Sb. – [www. Beck-online.cz](http://www.Beck-online.cz) dostupné : <https://www.beck-online.cz>.

8. Závěr

Cílem mojí práce bylo objasnit pojem veřejná správa a popsat její dělení. Zachytit její historii, politické události kolem roku 1989 a zdokumentovat reformu veřejné správy. Ve své práci jsem se snažil zachytit historický vývoj veřejné správy v jejích důležitých bodech vývoje. V českých zemích má veřejná správa bohatou historii. Při reformě veřejné správy po roce 1989 bylo čerpáno mimo jiné i z těchto historický pramenů. V další části této práce jsem popsal události kolem 17. listopadu 1989. Po politických změnách v tehdejší Československu roku 1989 nastal demokratický proces, který se promítl rovněž i do reformy veřejné správy. Rozpadem federace a přijetím nové Ústavy České republiky č. 1/2003 byly položeny základy první fáze reformy veřejné správy, která se vyznačovala vznikem vyšších územně správních celků. Vzápětí navázala druhá fáze reformy, jejím hlavním znakem bylo zrušení okresních úřadů k 1. 1. 2003.

Ve své práci jsem popsal samotný proces reformy veřejné správy v nově budované demokracii, který byl reformován na principu decentralizace a dekoncentrace. Přenesením některých z agent výkonu státní správy na samosprávu formou spojeného modelu, byla státní správa a samospráva přiblížena co nejvíce k občanům. Na základě provedené reformy můžou občané sami činnost veřejné správy kontrolovat, například na veřejných zasedáních zastupitelstev a ovlivňovat prostřednictvím voleb či referenda.

Provedená reforma veřejné správy nebyla zcela optimálně řešena. Samotná reforma byla realizována v relativně dlouhém časovém úseku, pod politickým tlakem a s nedostatečným finančním zajištěním. Výsledkem je i tzv. dvojkolejnost ohledně územního členění státu. Vedle staré, do současné doby platné právní úpravy z roku 1960, vznikla nová v roce 1997. Okamžitým zrušením úpravy z roku 1960 by ztratily některé orgány státní správy svůj územní základ. Jako další negativum ohledně provedené reformy, byl nárůst úředníků, s čímž se v návrhu předkládané reformy nepočítalo a značně jí prodražilo. Jako poslední nedostatek, který jsem ve své práci k reformě veřejné správy uvedl je financování výkonu státní správy v přenesené působnosti. Tento druh činnosti samosprávy vykonávají jménem státu, na základě zákona a na účet státu. Státní příspěvek, který stát poskytuje samosprávám, bývá nedostatečný a nepokrývá veškeré náklady. Není

výjimkou, že tento druh činnosti samosprávy z části finančně dotují ze svých rozpočtů.

V poslední části mé práce jsem popsal pojem správní dozor a kontrola a jejich prameny ve veřejné správě. Provádění této činnosti na úseku samospráv je nezastupitelné. Cílem dozoru je předcházet nedostatkům v normotvorné činnosti samospráv a v oblasti kontroly dohlížet nad hospodařením a financováním organizačních článků veřejné správy. Při dodržení nezávislosti, objektivnosti a provádění pravidelné kontrolní činnosti je výsledkem efektivní a ekonomické fungování jednotlivých článků veřejné správy.

Závěrem bych zmínil, že veřejná správa prochází dílčími změnami, které vedou hlavně k uspokojení potřeb občanů. Využití nových technologií vede ke zkvalitnění a zrychlení služeb ve veřejné správě, které mají ve výsledku efektivnější a ekonomické fungování veřejné správy. Myslím, že vývoj v České republice povede k další komplexní reformě veřejné správy odpovídající současným požadavkům. Bude záležet na politické vůli a ochotě poskytnout finanční prostředky, které budou zapotřebí k provedení kvalitní reformy ve veřejné správě.

9. Resumé

The aim of my dissertation was to clarify the term „public administration“ and to describe its splitting. To notice its history, political events during the year 1989 and to document the reform of public administration. I tried in my dissertation to notice historical development of public administration in its important points. Public administration has rich history in Czech republic. In the process of reform of public administration after the year 1989 there was drawn inspiration besides other things from those historical sources. In next part of this dissertation I described the events surrounding 17th of November 1989. After political changes in at that time Czechoslovakia in the year 1989 came democratic process, which was reflected in the reform of public administration as well. Due to the disintegration of federation and due to the acceptance of new constitution of Czech republic no.1/2003 there were laid the foundations of first stage of public administration reform. This reform was characterized by formation of higher regional administrative units. Immediately afterwards followed second stage of the reform and its main feature was annulment of districts at 1. 1. 2003

I described in my dissertation the process of reform of public administration in a freshly created democracy that was reformed on the base of decentralization. Some administrative works were transferred from the state to local administrations in the form of connected model. This way the state administration and local administration were brought closer to the citizens. The citizens themselves can on the base of the reform to inspect the activities of public administration for example during public sessions of local authorities and to have an influence via elections or plebiscite.

The reform of public administration was not optimally executed. The reform itself was implemented in relatively long period of time under political pressure and with insufficiently secured funding. The result is besides other things so called double track in territorial structure of country. Apart from old but valid antecedent legislation from the year 1960 there was established the new one in the year 1997. In case of prompt cancellation of the legislation from the year 1960 some administrative bodies would lose their territorial foundations. The next negative aspect of the reform was white collar increase. That was something unexpected and the reform way was too expensive. The last imperfection which I mentioned in my

dissertation is funding of state administrative in transferred scope of activity. The self governments perform this sort of activities in the name of the state and to the state account on the base of the law. The contribution which the state provides to the self governments is usually insufficient and it can't cover all the costs. It is not an exception that the self governments partially cover these activities from their own budgets.

I described terms administration control, supervising and their sources in public administration at last part of my work. The activity of segment local authority is irreplaceable. Prevention of shortcomings in normative activity local authorities and in area of control inspection against economy and funding organizational elements public administration is an objective supervision. The result of effective and economical functioning elements public administrations are a compliance independence, objective and regular supervising activities.

Finally I would like to mention that public administration goes through partial changes that lead mainly to satisfying of citizens needs. Application of new technologies brings quality improvement and acceleration of services in public administration . The result is more effective and economical running of public administration. I suppose that the development in Czech republic will lead to the additional complex reform of public administration, which will better meet the present requirements. It will depend on political will and readiness to provide the funds necessary for high quality reform of public administration.

10. Zdroje

10.1 Literatura

- BRUNA Miroslav a spol., Veřejné správa v České republice, Ministerstvo vnitra České republiky, Praha 4, druhé vydání 2005.
- KÁŇA Pavel, Základy veřejné správy 2. přepracované vydání. Vydavatelství Montanex a.s. Ostrava – Mariánské Hory 2007.
- VALEŠ Lukáš a kolektiv Politologické aspekty veřejné správy, vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o., Plzeň 2006, ISBN 80-7380-010-1.
- GROSPÍČ Jiří. VOSTRÁ Lenka, Reforma a kol. Veřejná správa v teorii a praxi, Nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň ISBN 80-86473-71-6, 2003 str. 53-54.
- KRAMÁŘ Květoslav, Kontrola ve veřejné správě, I. díl, Vysoká škola Karlovy Vary o.p.s. 2005.
- SCHELLE Karel a kolektiv, Dějiny české veřejné správy, Vydavatelství Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň 2009 ISBN, 978-80-7380-203-5.
- ČECHÁK Vladimír, Vývoj veřejné správy v Československu a v České republice (1945-2004), Vysoká škola finanční a správní 2004 ISBN 80-86754-22-7 .
- Ústava České republiky č. 1/1993 Sb.,
- HENDRICH Dušan a kolektiv Správní právo obecná část 7. vydání nakladatelství C. H. Beck v Praze 2009 ISBN 978-80-7400-2
- LOUDA Tomáš, GROSPÍČ Jiří, VOSTRÁ Lenka, Modernizace veřejné správy, Nakladatelství a vydavatelství Čeněk, s.r.o. Plzeň 2006, ISBN 80-7380-001-02.
- SUK Jiří, Labyrintem revoluce, vydal Prostor s.r.o. Praha 4, 2009, ISBN 978-80-7260-219-3.
- HOZINKOVÁ E. NOVOTNÝ V., Základy organizace veřejné správy v České republice, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Čeněk s.r.o., 2008, ISBN 978-80-7380-459-6.
- POMAHAČ Richard a kolektiv, Veřejná správa, Nakladatelství C. H. Beck v Praze 1. vydání 2013, ISBN 978-80-4400-447-6.

- VALEŠ Lukáš, Rok 1989 v Plzni a západních Čechách, vydavatel Aleš Čeněk, Dobrá Voda 44, 2003, ISBN 80-86473-55-4.
- GROSPÍČ J., LOUDA T., VOSTRÁ L. Územní samospráva v České republice a v Evropě, Plzeň Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o., 2007, ISBN 978-80-7380-028-4.

10.2 Právní předpisy

- Ústava České republiky č. 1/1993 Sb.
- Zákon o obcích 128/2000Sb.
- Zákon o krajích č. 129/2000Sb.
- Zákon č. 130/2000 Sb., volbách do zastupitelstev krajů
- Zákon č. 131/2000Sb., o hlavním městě Praha
- Zákon č. 132/2000Sb., o změně některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, obcích, okresních úřadech a hlavním městě Praze
- Zákon č. 147/2000/Sb., o okresních úřadech
- Zákon č 157/2000Sb., o převodu práv, věcí a závazků z majetku České republiky do majetku krajů
- Zákon č. 218/2000Sb., o rozpočtových pravidlech
- Zákon č. 243/2000Sb., o rozpočtovém určení daní
- Zákon č. 250/2000Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.
- Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí
- Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

10.3 Internetové stránky

- http://www.ilaw.cas.cz/dok/program_konference.doc
- <http://docplayer.cz/463451-Zhodnoceni-konference.html>
- <http://www.nacr.cz/zpravy/kunt.pdf>
- <http://www.ilaw.cas.cz/metamorphoses/index.php?page=218>
- <http://sbirka.aspi.cz>
- <https://www.beck-online.cz/>
- <http://verejna-sprava.blogspot.cz/2011/05/14-pojem-verejna-sprava.html>
- <http://www.odpovedi.cz/otazky/co-je-to-verejna-sprava>
- <http://www.slideserve.com/alida/ve-ejn-spr-va>
- <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/smk-efektivni-verejna-sprava-7312.html>

